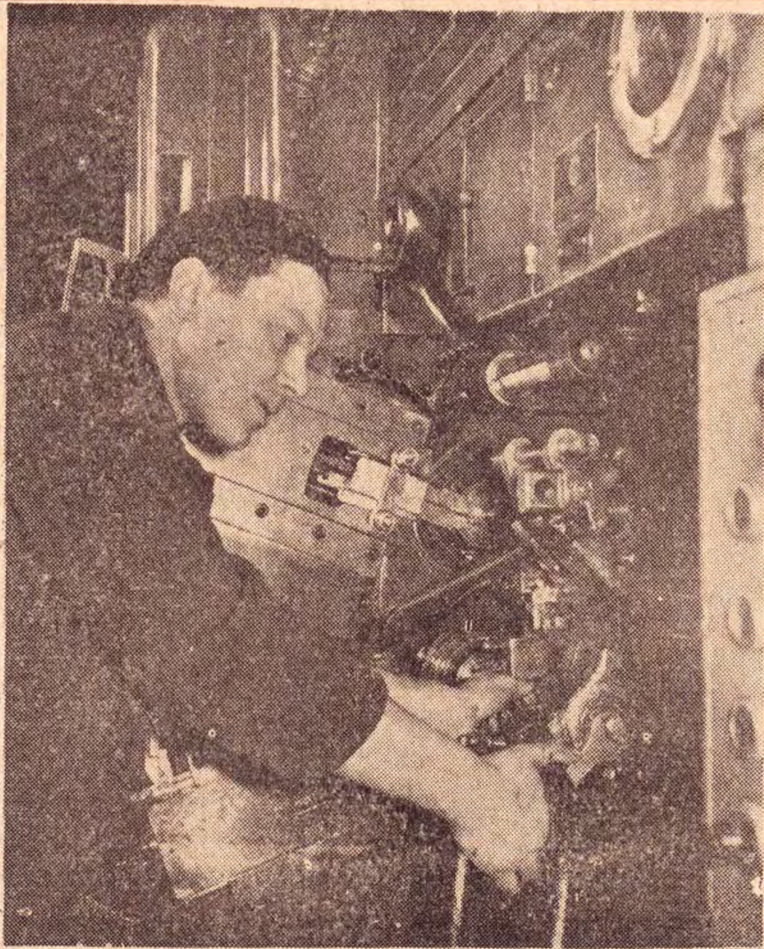
НІВА

ГОД ВЫДАННЯ V
№ 17 (217)
24 КРАСАВІКА 1960
БЕЛАСТОК
ЦАНА 60 ГР.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Павал Сяменчыкаў слесар Мінскага мотавелазавода мадэрнізаваў шэсць станкоў. На стар. 3 чытайце нашу карэспандэнцыю з Мінска п. з. «Рацыяналізатары і вынаходнікі аднаго завода».

У ГУШЧЫ СЯЛЯНСКІХ МАС

Прыгожая раніца ў Случанцы (Беластоцкі павет) у красавіку. З лесу, які непадалёк ад вёскі, даносяцца мелодыі лясных птушак, над палямі пяюць жаваранкі, а на дрэвах журкочуць шпакі. Нічога аб сабе не дае знаць толькі адна рэчка Супрасль, якая таксама ля вёскі знайшла сваё рэчышча і серабрыцца тонкай палоскай сярод палёў, хмызнякоў і лесу.

Зямля ў большасці тут пясочная і таму хутка абсыхае вясною. Але было месца ля Случанкі, што вясною, летам і ў дажджлівае надвор'е ні прайсці, ні праехаць. Але гэта ўжо мінуўшчына. У мінулым годзе члены партыі выступілі з прапановай да ўсіх аднавяскоўцаў, каб грамадскім чынам пабудаваць у гэтым месцы спуск вады. Ініцыятыва была падтрымана сялянамі, хаця не ўсе верылі ў яе ажыццяўленне. Але недавер гэты не знайшоў пацвярджэння. Члены партыі сваёй паставай, прыкладам і арганізатарскай работай пацягнулі за сабою ўсіх гаспадароў. Былі сабраны грошы, закуплены цэмбравіны і спуск вады быў хутка пабудаваны.

У Случанцы таксама шмат моладзі. Яна вясёлая, жыццерадасная. Збяруцца хлопцы і дзяўчаты ў якой-небудзь хаце і, хоць песня, паспяваюць, пажартуюць, а часам, вядома, карты, гарэлка. І гэта ўсё з «культурных» мерапрыемстваў моладзі. Адным словам, адчуваўся яўны недахоп у культурным жыцці як для моладзі, так і для старэйшых.

На адным з сваіх сходаў партыйная арганізацыя доўга абмяркоўвала гэтую справу і дайшла да вываду, што трэба грамадскім чынам адрамантаваць пустуючы дом і выкарыстаць яго пад святліцу. Вырашана таксама арганізаваць гурток Саюза сялянскай моладзі, які б заняўся мастацкай самадзейнасцю.

Наступны сход быў супольна з моладдзю. У гурток ССМ прынята 10 асоб. Моладзь ахвотна прыняла прапановы членаў партыі адносна рамонту будынка пад святліцу і арганізацыі мастацкай самадзейнасці. Ініцыятыва партарганізацыі паспяхова ажыццяўляецца. Ужо ёсць на рамонт будынку 4 тыс. зл.

Усім вядома, што чым больш зелені ў вёсках, на дарогах, тым прыгажэй. Вось таму партарганізацыя разам з моладдзю накрэсліла план азелянення сваёй вёскі і дарог.

Найбольшую ўвагу партыйная арганізацыя ўдзяляе цяпер прапагандзе сельскагаспадарчых гурткоў. Гэтая справа патрабуе многа ўсведамляючай працы сярод аднавяскоўцаў. Партарганізацыя ставіць перад сельскагаспадарчым гуртком як першую задачу арганізаваць водную суполку і правесці меліярацыю 50 га пасбішча і сенажаці. Гэта сур'ёзна дапаможа ў развіцці жывёлагадоўлі ўсёй вёскі.

Дзякуючы прапагандысцкай дзейнасці членаў партыі, знайшлося ўжо шмат прыхільнікаў арганізацыі сельгасгуртка і ўжо ёсць гарантыя, што да веснавых пасеваў ён арганізуецца. Вёску ўжо пачаў наведваць аграном і раіць гаспадарам, што, дзе і як сеяць. Сяляне з кожным днём усё больш і больш пераконваюцца, што агранізацыя накіроўвае жыццё ўперад, што з'яўляецца рухавіком развіцця вёскі.

І менавіта таму яна карыстаецца ў сялян заслужаным аўтарытэтам.

М. Х.

ЛЕНІНСКІЯ ДНІ на САКОЛЬШЧЫНЕ

Як уся наша краіна, так і Сакольшчына ўрачыста адзначае дні Леніна. У гэты час, у грамадах павета адбываюцца ўрачыстыя сходы, на якіх працаўнікі партыі і рад нарадовых выступаюць з дакладамі аб жыцці і дзейнасці вялікага правадыра Кастрычніцкай рэвалюцыі. На акадэміі ў Крынках прысутнічала звыш 100 асоб, жыхароў мястэчка. Яны з зацікаўленнем выслухалі даклад кіраўніка аддзела прапаганды ПК ПАРП Расціслава Мазалеўскага аб жыцці і дзейнасці Леніна. Мастацкую частку добра падрыхтавалі вучні Крынкаўскай школы.

На павятовай акадэміі ў Сакольцы даклад аб дзейнасці Леніна рабіў сакратар КП ПАРП Іван Дзянісюк. Багатую мастацкую частку падрыхтавалі вучні Сакольскага агульнаадукацыйнага ліцэя, а таксама хор і аркестр павятовага дома культуры.

Вельмі цікава праходзяць ленінскія дні ў школах Сакольскага павета. Вучні наладжваюць цікавыя ленінскія вечарыны, выпускаюць сценгазеты адлюстроўваючыя жыццё і дзейнасць вялікага Леніна.

(вб)

ПЕРШЫ ў ЛАСІНЦЫ

Сяляне вёскі Ласінка нядаўна арганізавалі ў сябе сельскагаспадарчы гурток. Запісалася пакуль што 12 членаў. Старшынёю гуртка выбралі Міхася Хадакоўскага. На першым арганізацыйным сходзе вырашана загаспадараваць 24 га зямлі з дзяржаўнага фонда. Ужо вясною гурткоўцы супольна засеюць некалькі гектараў аўсом. Насенне і штучныя ўгнаенні атрымаюць у форме пазыкі ў нараўскай ГС.

Сельскагаспадарчы гурток у Ласінцы з'яўляецца яшчэ першым на тэрыторыі ласінскай ГРН

Перадз'ездаўская дыскусія

А ШТО БУДЗЕ З ТУРЫСТЫКАЙ?

Гэткае пытанне ўзнікла ў мяне, чытаючы артыкул тав. Міхася Баравіка — дырэктара гаспадарча - прамысловага праўлення «Бэтэска» ў Беластоку. Быў ён змешчаны ў № 9 «Нівы» ад 28 лютага г. г. пад загалоўкам «Пашырым гаспадарчую дзейнасць «Бэтэскі».

На дзейнасць «Бэтэскі» трэба глядзець не толькі з боку чыста гаспадарча - фінансавых эфектаў. Гэта напэўна! Зыходзячы з гэтага прынцыпу хачу падаць на развагу адну прапанову. Буду яе разглядаць, як спробу ўключыць «Бэтэску» ў рэалізацыю непасрэдных заданняў Беларускага Таварыства.

У статуце нашага Таварыства выразна сказана аб неабходнасці развіваць турыстычна - краязнаўчы рух як адну з форм пашырэння ведаў працоўных мас.

ВЯСНОЮ 1959 ГОДА...

...Галоўнае праўленне Беларускага Таварыства закупіла аўтобус маркі «ЗІС». Гэта стварыла выдатныя магчымасці ажывіць справу арганізацыі турыстычна - краязнаўчых экскурсій у шырокім маштабе. Аднак дагэтуль не дайшло яшчэ да стварэння турыстычна-краязнаўчага органу, працуючага ці то пры ГП БГКТ, ці пры «Бэтэсцы». Увесь час аўтобус у асноўным быў эксплуатаваны беластоцкімі турыстычнымі арганізацыямі і ўстановамі.

Таму ў сучасны момант цяжка гаварыць аб якіх-небудзь значных дасягненнях нашага Таварыства ў развіцці турыстычнага руху.

АЎТОБУС...

...трэба перадаць прамыслова - гаспадарчаму праўленню «Бэтэска» ў Беластоку. І то чым хутчэй!

Вясенне - летні турыстычна - краязнаўчы сезон набліжаецца бліскавічна. Пры прамыслова - гаспадарчым праўленні «Бэтэска» прапаную стварыць спецыяльную турыстычна - краязнаўчую арганізацыйную адзінку. Яе заданнем было б не проста эксплуатаваць гэты аўтобус, але праводзіць планава турыстычна - краязнаўчыя экскурсіі ў рамках дзейнасці нашага Таварыства.

Хтось можа паставіць тут пытанне: «Ці аплаціцца скурка за выраб?» Здаецца, што адказ на гэтае пытанне мог бы быць аж надта просты! Бо калі турыстычным арганізацыям аплачвалася наймаць у нас наш аўтобус, дык мабыць не мелі б мы фінансавай рызыкі, самі арганізуючы такія экскурсіі. Напэўна!

Такім чынам «Бэтэска» магла бы праводзіць яшчэ адну карысную нашай грамадскасці работу. Мела б яна сваю паслядоўнасць і ў дзейнасці тэрытарыяльных аддзелаў Беларускага Таварыства, выклікаючы шырэйшае зацікаўленне да турыстыкі і краязнаўства.

С. ЯНОВІЧ — Ст інстр. ГП БГКТ

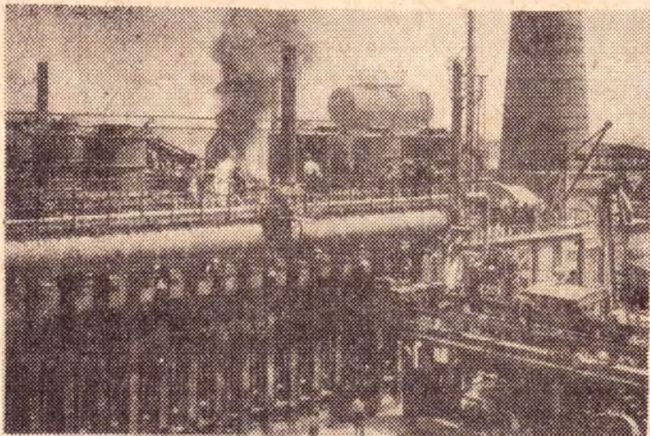
ФОТА — МІКОЛА ТАРАСЕВІЧ

ВОРКА

У БРАТНІХ КРАІНАХ

ПОСПЕХІ НАРОДНАЙ ВЕНГРЫІ

У сувязі з 15-й гадавінай вызвалення Венгрыі Цэнтральнае статыстычнае ўпраўленне ВРН выдала статыстычны зборнік аб развіцці венгерскай народнай гаспадаркі і росце дабрабыту працоўных. У зборніку прыводзяцца даныя, якія характарызуюць хуткі ўздым венгерскай эканомікі за гады народнай улады, значнае развіццё ўсіх галін народнай гаспадаркі, рост дабрабыту народа.

Новы коксавы завод у Сталінварошу (Венгрыя).

Нацыянальны даход Венгрыі, напрыклад з 1949 па 1958 год падвоіўся.

У 1959 годзе дзяржаўная прамысловасць выраблял а прадукцыі ў тры разы больш, чым у 1949 годзе, і ў 4 разы больш, чым у 1938 годзе. Пачынаючы з 1957 года, прамысловая вытворчасць штогод павялічвалася на 13—14 працэнтаў. За перыяд з 1950 года па 1958 год у краіне пабудавана сто новых прамысловых прадпрыемстваў. За апошнія 15 год было электрыфікавана 1 300 населеных пунктаў.

Значна павысіўся жыццёвы і культурны ўзровень насельніцтва. Рэальная зарплата працоўных у 1958 годзе на 40 працэнтаў перавысіла ўзровень 1949 года. У краіне ў цяперашні час поўнасцю ліквідавана непісьменнасць.

Кітай ліквідуе непісьменнасць

190 мільёнаў чалавек займаліся ў канцы 1959 года ў Кітаі на курсах па ліквідацыі непісьменнасці і ў вячэрніх школах усіх ступеней. Колькасць навучэнцаў у вячэрніх пачатковых школах склала 38 мільёнаў чалавек, у вячэрніх сярэдніх школах — 9 мільёнаў 700 тысяч чалавек і ў вячэрніх вышэйшых навучальных установах — 300.000 чалавек.

Асабліва вялікі размах набыла справа адукацыі рабочых і служачых без адрыву ад вытворчасці. К пачатку 1960 года ў вячэрніх школах, арганізаваных пры прамысловых прадпрыемствах і ўстановах рэспублікі, навучалася больш чым 16 мільёнаў чалавек, або 57 працэнтаў усіх рабочых і служачых краіны ва ўзросце маладзей за 40 год. Дзякуючы шырокай пастаноўцы справы адукацыі працоўных без адрыву ад вытворчасці колькасць непісьменных рабочых і служачых скарацілася з 70 — 80 працэнтаў (да вызвалення) да 21 працэнта к канцу 1959 года. Цяпер у Кітаі засталося непісьменных або малапісьменных рабочых і служачых маладзей за 40 год толькі крыху больш як 6 мільёнаў чалавек, з іх звыш 4.5 мільёна чалавек займаюцца на курсах лікбеза і ў пачатковых школах.

Вялікае развіццё набыло таксама вячэрняе прафесіянальнае тэхнічнае навучанне рабочых і служачых. Згодна з далёка не поўнымі данымі, толькі за 1959 год у вячэрніх тэхнічных школах і на курсах павысілі сваю кваліфікацыю больш як 17 мільёнаў чалавек.

З жыцця БГКТ

Гарадскі аддзел у Беластоку будзе працаваць па-новаму

Нядаўна, адбылося пасяджэнне праўлення гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку. Праўленне выслухала справаздачу сакратара аддзела Кастуся Хлябіча аб працы аддзела ў першым квартале бягучага года і абмеркавала план працы на другі квартал.

У справаздачы падкрэслена актыўнасць паасобных членаў праўлення ў акцыі абмену членскіх білетаў Таварыства. Яны неаднойчы былі вымушаны па некалькі разоў даязджаць у розныя пункты горада, каб застаць данага члена Таварыства, пагаварыць з ім аб бягучых справах і абмяняць членскі білет. Найбольш актыўнымі ў гэтай працы праявілі сябры Навіцкі і Скарынкевіч. У выніку актыўнай працы праўлення ўжо зменена ў горадзе звыш 260 членскіх білетаў, і гарадскі аддзел першы набліжаецца да заканчэння гэтай працы.

Аддзел у горадзе ўсё больш пашырае чытальніцтва беларускай кніжкі. Бібліятэка аддзела, якая налічвае ўжо звыш 2 800 тамоў кніжак, мае 110 пастаянных чытачоў. За апошнія тры месяцы бібліятэка папоўнілася 290 новымі кніжкамі. Частка іх атрымана з Мінска, а частку добраахвотна аддалі члены Таварыства.

Даволі добра развівалася таксама і культурная дзейнасць аддзела. Аддзел пастаянна праводзіць дэманстрацыю савецкіх кінафільмаў, якія карыстаюцца сярод жыхароў горада вядомай папулярнасцю. У справаздаўчым перыядзе было паказана 15 кінафільмаў, на якіх пабывала каля 3000 жыхароў горада. Перад кінафільмамі былі праведзены два даклады аб жыцці і дзейнасці У. І. Леніна ў сувязі з 90-ай гадавінай нараджэння правадыра Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Абмяркоўваючы план дзейнасці аддзела на наступны квартал, члены праўлення звярнулі ўвагу на магчымасць яшчэ больш актыўнай дзейнасці Таварыства ў горадзе. З гэтай мэтай яны прапанавалі арганізаваць пры гарадскім аддзеле пастаянную святліцу і чытальню, якая будзе адкрыта кожны дзень ад 12 да 20 гадзін за выключэннем пятніц і нядзель. (У кожную пятніцу ад 18 гадзін дэманструюцца кінафільмы). У сувязі з гэтым, праўленне аддзела вынесла прапанову, каб і праца штатнага працаўніка аддзела Кастуся Хлябіча была акрэслена ад 12 да 20 гадзін вечара. Такія гадзіны працы аддзела несумненна будуць вельмі выгадны жыхарам горада, таму што менавіта ў гэты час вольныя ад працы могуць прыйсці ў святліцу аддзела, пагуляць, пачытаць, культурна правесці вечар. Гэта будзе іх яшчэ мацней звязваць з Таварыствам.

У святліцы, між іншым, аддзел намеран праводзіць чарговыя даклады на актуальныя тэмы, у якіх асаблівая ўвага будзе звернута на папулярызацыю «Нівы», беларускай кніжкі. Будуць таксама арганізаваны дыскусіі над паасобнымі кніжкамі і кінафільмамі.

У маі, у сувязі з «днямі кніжкі», аддзел пастанавіў арганізаваць выстаўку беларускай кніжкі.

Вырашана таксама 14 мая арганізаваць агульны сход членаў гарадскога аддзела, на якім будзе выбрана новае праўленне і дэлегаты на III-ці З'езд Таварыства.

Адной з форм дзейнасці гарадскога аддзела будуць несумненна прадбачаныя ў летніх месяцах экскурсіі ў родныя куткі Беласточчыны, якія аддзел будзе наладжваць для сваіх актывістаў.

Як з гэтага відаць, гарадскі аддзел Таварыства сапраўды ўзяўся за працу і несумненна такімі формамі дзейнасці заслужыць сабе папулярнасць сярод беларусаў, пражываючых у Беластоку. (вб)

ЧОРНЫ КАНТЫНЕНТ ГАРЫЦЬ

Вочы народаў усяго свету глядзяць на Афрыку. Чорны кантынент хвалюецца, кіпіць і з кожным днём робіцца штораз менш гасцінным для белых каланізатараў.

У мінулым тыдні французскі прэм'ер Дэбрэ паехаў з трохдзённым візітам у Алжыр. Паехаў, але нават тры дні не мог там пабыць. Афіцыяльнае французскае камюніке паведамляе, што Дэбрэ быў вымушан спыніць падарожжа па прычыне... праліўных дажджоў. Дажджом можна было б апраўдацца дыпламату ў эпоху дыліжансаў, але не ў эпоху рэактыўных самалётаў.

Тады нічога дзіўнага, што французскі друк, незалежна ад палітычнага характару, пісаў аб прэм'еру ўсякую ўсячыну. Нам не цяжка дадумацца, што Дэбрэ вярнуўся так хутка зусім не з-за таго, што выпаў цёплы, веснавы, афрыканскі дождж. Прычыны тут значна глыбейшыя. Прэм'ер прыехаў падрыхтаваць глебу пад аб'яўленыя на май кантынентальныя выбары. Аднак сказаў такую прамову, якою развеяў усе надзеі на мірную і дэмакратычную развязку алжырскай праблемы. Дэбрэ заявіў цвёрда: «Не можа быць і не будзе таго, каб Францыя пакінула Алжыр. Сацэсія (чытай — незалежнасць для алжырцаў) у сапраўднасці з'яўляецца падзелам Алжыра. Інакш быць не можа».

Дарэчы сказаць, што на падзел Алжыра на французскі і мусульманскі не згодзяцца ні алжырцы, ні французскія ультрасы. Маючы на ўвазе гэта, Дэбрэ выказаў надзею, «што нячыстая сіла будзе прагнана і Алжыр застанецца з Францыяй. Францыя, — удакладніў ён, — можа са спакойным сумленнем заклікаць да самавызначэння».

«Спакойнае сумленне» можна хутчэй за ўсё назваць несумленнасцю, або фальшывым сумленнем. Разумее гэта алжырскі народ, які змагаецца за незалежнасць Алжыра і інакш разумее самавызначэнне. Часовы алжырскі ўрад не бачыць магчымасцей на ўстанаўленне незалежнасці шляхам міру і таму ў камюніке аб'яўляе ўзмацненне барацьбы паўстанцаў і арганізаванне міжнародных добраахвотніцкіх атрадаў, якія будуць ваяваць на баку фронта нацыянальнага вызвалення. Будзе больш праўдзіва, калі скажам, што Дэбрэ заўчасна паехаў з Алжыра, каб не папасці пад новую хвалю паўстанцкага наступлення на гэтым кантыненце.

Узброеная барацьба — гэта становішча, якое прыцягвае штораз афрыканскія народы, якія жадаюць мець сваю дзяржаўнасць. Прынцып узброенай барацьбы ўспрыняла таксама другая канферэнцыя народаў Афрыкі і Азіі, якая адбылася ў мінулым тыдні ў сталіцы Гвінеі — Канакры. Апрача таго, канферэнцыя запатрабавала прызнаць незалежнасць да канца 1962 года для ўсіх народаў Афрыкі. Значыцца, павінна гэта адбыцца на працягу двух бліжэйшых гадоў — хутчэй, чым хацелі б самыя ўмеркаваныя каланізатары. Што ж зрабіць, калі вызваленчых імкненняў нельга задушыць ні ў спакойным Самалі, ні ў вагючым Алжыры.

Іншыя пастановы канферэнцыі ў Канакры акрэсліваюць далейшы напрамак развіцця Афрыкі. Гэтае развіццё ўлічвае нацыянальныя інтарэсы ўсіх краін, якія атрымаюць незалежнасць, і апіраецца на мір, дружбу і супрацоўніцтва. Словы гэтыя драżняць вушы не толькі прэм'ера Францыі. Дружба і супрацоўніцтва паміж народамі, нягледзячы на колер скуры, — вось прынцып, на які сістэматычна не згаджаецца Паўднёва-афрыканскі Саюз. Расізм — гэта аснова ўнутранай і замежнай палітыкі гэтага ўрада.

Паўднёва -афрыканскі Саюз, практычна, не дае права да навукі, лягчэйшай працы, пенсій і адпачынку не толькі неграм, але і ўсім іншым каляровым народам.

Апошнім часам, ужо пасля крывавай расправы з неграмі, якія выступілі супраць увядзення спецыяльных пашпартаў, паўднёва - афрыканскі ўрад прыняў жорсткія меры супраць тых белых фабрыкантаў, якія забяспечылі працай каляровых людзей Афрыкі без гэтых пашпартаў. Вядома, новыя пашпарты забараняюць каляровым народам Афрыкі пераязджаць у іншыя мясцовасці, а перш за ўсё ў гарады.

Дыскрымінацыя каляровых народаў у Паўднёва - афрыканскім Саюзе павялічвае хваляванні і рады ворагаў фашысцкага ўрада на чорным кантыненце.

У. ЛАЗІНСКІ

Перадапошні дзень прайшоў непрыкметна. Быстра спусцілася ноч і запаліла зоркі. Мяне радавала, што ўстанавілася пагода. Я накіраваўся апошні раз у горад. Па дарозе абмяркоўваў усё, што трэба сказаць Кальчугіну і Крываручанку, але не давала спакою паведамленне Куркова. Не верылася мне, што разумны і хітры Губарт не прыдаў ніякага значэння радыёграме. Хіба толькі Куркоў не указаў у ёй, дзе знаходзяцца мае жонка і дачка Не, гэтага не магло быць.

А калі Губарт чакаў прыезду Габіша, каб разам з ім зрабіць допыт мне? І ці можна верыць таму, што сказаў мне сёння Губарт? Ён сказаў, што скакаць давядзецца на адрэзку шашы Арол — Тула, недалёка ад станцыі Гарбачова, дзе мяне сустрэне Куркоў. Падлятаць бліжэй да Масквы рызыкоўна. Чым бліжэй да Масквы, тым мацнейшы зенітны агонь і тым больш шансаў аказацца падбітым. Такая перспектыва не здавальняе Губарта, не ўсміхаецца і мне. (У гэтым мае і яго інтарэсы супадаюць).

У зямлянцы Кальчугіна ўжо быў Сымон. Ён кінуўся да мяне, абняў і выпаліў:

— Кандрат Піліпавіч, я вам перадам літаральны змест апошняй радыёграмы! Помню слова ў слова: «Вас правяраюць, але не хвалюйцеся. Куркоў меў заданне знайсці ў Маскве памяшканне Хамякова і спраўдзіць, ці сапраўды ў ім жыве яго жонка з дачкою. Ён таксама павінен быў даведацца, дзе знаходзіцца сам Хамякоў. На днях Куркоў быў арыштаваны, і ад яго імя Губарту пайшла радыёграма, што радня Хамякова жыве па дадзенаму адрасу і непакоіцца яго доўгай адсутнасцю... Хамя-

коў у кастрычніку выехаў у камандзіроўку да лініі фронта і да гэтага часу не вярнуўся. «Вы зразумелі? Куркоў адказаў! Які ж малайчына гэты Куркоў!

Я ўсё зразумеў, але не мог праказаць ні слова. Здраднік Куркоў трапіў у надзейныя рукі. Я апусціўся на лаўку. Страхі адступілі. Стала незвычайна лёгка. Сэрца забілася радасна і моцна.

Потым Сымон перадаў мне тэкст другой радыёграмы. І Рашотаў і Фірсанаў паведамлялі, што згодны, каб Крываручанка застаўся тут з заданнем назірання за Губартам і асіным гняздом.

Усё ішло як не трэба лепш...

На стале, як і ў мінулы раз, дружалюбна бурчэў самавар, каля яго дыміліся талеркі і стаяла падазроная бутэлька.

— Прашу за стол, — запрасіла Таня.

За ежай пагутарылі і аб справе. Я прадыктаваў Сымону тэкст радыёграмы для перадачы на Вялікую зямлю, потым дакладна вытлумачыў заданне. Крываручанка павінен безупынна не выпускаць з поля зроку асінае гняздо. Калі Губарт куды-небудзь перабазуецца — ісці за ім, захоўваючы паранейшаму неабходную адлегласць. Аб усіх зменах у становішчы ён абавязаны рэгулярна інфармаваць па радыё.

— І пры дапамозе Філімоныча ты павінен знайсці сабе аднаго - двух памочнікаў.

— Я ўжо сёе-тое зрабіў, — сказаў Сымон і вытлумачыў, што яшчэ ў мінулую нядзелю прасіў камандзіра партызанскага атрада вызначыць надзейнага, ведаючага тутэйшыя мясціны таварыша. Камандзір абяцаў прыслаць партызана Лагачова.

РАЦЫЯНАЛІЗАТАРЫ і ВЫНАХОДНІКІ АДНАГО ЗАВОДА

(Карэспандэнцыя з БССР,

Савецкія людзі, бачачы, як палепшваюцца ўмовы працы, як узнімаецца іх жыццёвы і культурны ўзровень, аддаюць калектыву ўсе свае сілы, вопыт і веды.

Пабываем, напрыклад, на Мінскім мотавелазаводзе. Вось Мікалай Таўгер — старшы майстар рамназварачнага цэха.

Неяк паяльшчыкі Дражын і Баршчэўскі паскардзіліся яму на цяжкія ўмовы працы пры акулярavай печы. І гэта было так на самай справе. Адчыняючы печ, рабочы аказваўся якраз супраць бушуючага полымя. Вогненныя языкі імкнуліся лізнуць у твар, абпальвалі бровы і вейкі. Чамусьці многія лічылі, што тут нічога нельга змяніць.

Старшы майстар рамназварачнага цэха Мікалай Таўгер (справа) каля акулярavай печы.

Але майстар прапанаваў паставіць звычайную заслонку. Рашэнне было на столькі простым, што кіраўнік тэхнічнага аддзела схапіўся за галаву: «як гэта ніхто не прыдумаў раней!» Таўгеру прыйшла ў галаву яшчэ адна думка: акуляры змясціць не ўздоўж, а ўпоперак.

Гэта дало магчымасць паяць па восем дэталяў замест чатырох.

Або другі прыклад. На заводзе пасля апошняй змены перад выхадным днём выключаюцца ўсе машыны. Толькі ванны для варкі солі прадаўжалі працаваць, з'ядаючы пры гэтым дзесяткі кілават-гадзін энергіі. Чаму ж іх не спыніць? Таму што, каб зноў прыгатаваць іх да работы, патрэбна каля 16 гадзін.

І тут Мікалай Таўгер знайшоў выхад. Ён прапанаваў у суботу саляны раствор зліваць ва ўцеплены бак.

Вельмі хваляваўся Таўгер, калі першы раз за многа месяцаў рубільнік выключылі і саляная ванна пачала астываць. Некалькі разоў правяраў ён разлік і ўсё было ў парадку. У панядзелак у ванну ўлілі цёплы раствор з бака і роўна ў восем гадзін пачалася работа. Гэта прапанова прынесла заводу 310 тысяч рублёў гадавой эканоміі.

Рацыяналізатарскія прапановы Мікалая Таўгера далі заводу эканомію ў мільён рублёў. А на заводзе ж такіх, як ён, не дзесяткі, а сотні. За пяць год 2000 прапаноў рацыяналізатараў, уведзеных у вытворчасць, далі эканамічны эфект у 17 мільёнаў рублёў.

Яшчэ больш актыўна працуе творчая думка зараз, калі краіна змагаецца за датэрміновае выкананне сямігадовага плана. У першым паўгоддзі 1959 года на кожнага рабочага завода дасягнута эканомія ў 205 руб. Зараз гэта лічба ўзрасла да 600.

Галоўны тэхнолаг А. Зуеў і кіраўнік тэхнічнай часткі ліцейнага цэха П. Савіцкі распрацавалі спосаб вырабу ўтулкі задняй вілкі матацыкла з таннага сплаву, што дало магчымасць сэканоміць шмат каштоўнай бронзы. Апрача таго, прапанаваная імі тэхналогія скараціла працаёмкасць вырабу дэталі на чатыры з паловай мінуты. Гэта прапанова дала заводу 310 тыс. рублёў. Звыш 40 тыс. рублёў у год зберажэ новаўвядзенне слесара лакіровачнага цэха Ф. Крутковіча, сканструяваўшага апарат для ачысткі скарыстанага растваральніка.

Рацыяналізатары завода абавязаліся ў кожным годзе сямігодкі дабівацца эканоміі шляхам увядзення рацыяналізатарскіх прапаноў на суму свайго двухгадовага заробка.

В. МІХАЙЛАЎ

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Чом ты, коню, вады не
п'еш,
Бо дарожаньку чуеш.
Чом ты, сынку
Васіленьку,
Дома не начуеш?

А як жа мне, мая маці,
Дома начаваці,
Прыдзе вечар, цёмна
ночка,
Не з кім размаўляці

Вазьмі сынку,
Васіленьку,
Каня варанога,
Зайдзі, зайдзі,
да стаенкі,
Гавары да яго.

Гавару я, гавару я,
Конік не гаворыць.
Як здумаю аб дзяўчыне,
Сэрца, душа баліць.

Цыганачка — варавачка
Па саду хадзіла.
Назбірала ў саду зелля
Ды паваражыла.

Назбірала ў саду зелля
Блізка пералазу.
Як дам табе таго зелля,
Забудзеш адразу.

А я буду зелле піці,
Кроплі ў рот не пушчу.
Тады я яе забуду,
Як вочанькі сплюшчу.

Ад Марыі Трахімчук ([illegible]9 год) з вёскі Белявічы Беластоцкага павета запісаў у студзені 1960 г. Алесь Савіцкі.

Пад уладай Браніцкіх

ПАВАЖАНЫ НАМЕСНІК

Было б нязгодна з праўдай, калі б сцвярджаць, што гэта ўласна Браніцкія тыранілі сялян, білі іх і забівалі, або забіралі ў іх зямлю. Не, яны самі гэтага не рабілі, у іх да гэтага былі легіёны служак, якія рабілі, што хацелі, часта нават не пытаючы аб згодзе і не паведамляючы сваіх упаўнаважаючых. Эканом ці арэндатар самавольна накладваў на сялян падаткі. Такім чынам хацеў удвое або ўтрое павялічыць свае даходы, што найчасцей атрымлівалася паспяхова.

Калі ўжо не стала Браніцкіх, уладу ў маёнтках, некалі арэндаваных імі ці атрыманых у спадчыне ад караля, узялі ў свае рукі іх былыя падуладныя ці дваране, якія да крайнасці давялі эксплуатацыю сялян.

Возьмем для прыкладу, хаця б самога Міхала Стажэнскага. Бацька яго прыехаў адным канём з Пазнаньшчыны на Падляшша, высланы сваім бацькам на двор Браніцката. Быў сынам беднай шляхецкай сям'і. А на старасць, дзякуючы «ласцы» Браніцкага, а перш за ўсё дзякуючы інтрыганцтву і прадбачлівасці, меў ужо маёнтак у 200.000 моргаў зямлі. Якім чынам разбагацелі Стажэнскія пад апякунскімі крыллямі Браніцкага, найлепш адлюстроўвае наступны прыклад.

У сваіх запісках Міхал Стажэнскі піша, што некалі дапамог Браніцкаму выйграць судовы працэс з сялянамі бранскага староства. Тым часам аб'ектыўныя гістарычныя крыніцы паказваюць на тое, што ў той час старастай Бранска не быў ужо Браніцкі, а менавіта сам Міхаіл Стажэнскі. Супраць яго і супраць яго бацькі была і пададзена заява ў суд. З якой мэтай распаўсюджваў ён гэтую хлусню? Ды таму, што на старасць Стажэнскі прыкінуўся дэмакратам. Ён жа ўдзельнічаў у паўстанні Касцюшкі. Спрабаваў нават камандаваць падляшскім войскам. Але, калі справа пайшла не па душы, праклінаў Касцюшку, рабіў інтрыгі супраць ген. Дамброўскага, а ў запісках, пакінутых будучыні, хацеў прадставіць сябе прыяцелем народа.

Тым часам судовыя акты і іншыя гістарычныя дакументы сведчаць, што абвінавачанымі былі іменна Стажэнскія, а абвінавачвалі іх сяляне вёсак Буйнова, Малешаў, Халышэва, Хаева, Кліхаў, Занёў, Алексіна, Галёнак, Сельцаў, Паток, Свідры і Еськаў, а таксама мельнікі з мельніц Абрамікі, Вільгіні, Буркаты, Зегуні, Войткі, Сольнікі, Турулі, Нэхлы і Кунецкія, Пацы, Высокае, Анацкае і Ярмакоўшчына. (Абвінаваўцаў не мала, праўда?) За што абвінавачвалі гэтыя вёскі Стажэнскіх? За «штодзённыя» жыццёвыя справы магнатаў: за здзекі над сялянствам, за надта высокія падаткі, за тое, што забіралі зямлю і патрабавалі адпрацоўваць большую колькасць паншчыны, чым акрэсліла каралеўская камісія. Суд працягваў справу тры гады і ў выніку сяляне амаль нічога не выйгралі. Суд прысудзіў, праўда, звярнуць ім некаторыя землі, забараніў перанасільваць падаткамі і данінамі з так зв. выбранецкіх валок — гэта значыць тых валок, з якіх сяляне служылі ў войску, але паншчына засталася. Да таго яшчэ быў дадзены загад лавіць «бунтаўнікоў», якія стаялі на чале «бунту».

Як бачым, Стажэнскі менш уступаў тады, калі справа датычыла яго ўласнасці, чым тады, калі абараняў справу Браніцкай. У пастанове суда было сказана, што Стажэнскі павінен пабудаваць мельніцкую сялібу Абрамікам, каля вёскі Малешы, звярнуць беспадстаўна забраную зямлю насельніцтву вёсак Буйнова, Сельцы, Алексін, Галёнкі і зняць падаткі ад валок у вёсках Малешы і Патокі.

Калі возьмем пад увагу яшчэ ўсе крыўды, якіх Стажэнскі, нягледзячы на загад суда, не выправіў сялянам, тады зразумела будзе, што меў падставы да таго, каб ганарыцца і лічыць працэс выйграным.

Такіх паважаных намеснікаў пакінуў на Падляшшы пан Браніцкі. Ды не выключнымі былі Стажэнскія, і пражылі яны (намеснікі) на Падляшшы аж да ўзнікнення Народнай Польшчы.

Р. КРАСЬКО

— Добры дзяцюк Колька Лагачоў, — удакладніў стары.

Фаме Філімонычу я сказаў:

— Дабіся, каб ты стаў патрэбным і незаступным на паляванні чалавекам для Губарта. Зразумеў?

— Зразумеў. Чаму ж не разумець, — адказаў ён.

— Пачатак у нас добры, добра і закончыць трэба. Вазі яго на паляванне. Вышуквай яму цецярукоў, глушцоў. Не стане іх — шукай качак. Сам паляўнічы, ведаеш. Трэба, каб ён цябе не звольніў, калі закончыцца паленне пячэй, а затрымаў пры сабе.

Фама Філімоныч слухаў і паглажваў кудлатую бараду.

Я параіў яму наладзіць адносіны з Пахітуном. Пахітун балтун, і гэта трэба выкарыстаць. Сяброўства з Пахітуном павінна забяспечыць Кальчугіна ад цікавасці гестапа і паліцаяў. Я пачаў развітвацца. Расцалаваў і абняў усіх. Фама Філімоныч выйшаў першы. За ім — я. За мною ішлі Крываручанка і Таня.

Ужо на хаду я сказаў Сымону:

— Будзьце разумнікамі абое — і ты і... радыст. Спадзяюся, ты мяне зразумеў? Ахоўвайце друг друга.

— Зразумеў, Кандрат Піліпавіч, — адказаў ён усхвалявана. — Усё будзе добра. Даю вам слова.

Цяпер, калі я ведаў, што Куркова прыбралі, я ішоў да Губарта без ніякіх апасак. Там ужо быў палкоўнік Габіш.

— Ві гатовы, пане Хамякоф? — пачаў ён.

— Гатовы.

— Вам ясна ўсё?

— Абсалютна ўсё.

— Ві свой людзі помніць? Можа расказваць аб іх мне?

Я назваў усіх па імені, па бацьку і прозвішчам, сказаў, дзе і кім кожны з іх працуе, і пералічыў іх адрасы.

— Гэта ёсць вельмі топра, — выслухаўшы мяне, сказаў Габіш. — Што ёсць тут, — ён пастукаў сябе пальцам па лобе, — ніхто не можа ведаць, а ўсякі запіска бывае кепскі канец.

Губарт падаў Габішу паперку. Габіш уважна прачытаў яе, і, затрымаўшы на мне свае вадзяністые вочы, праказаў:

— Нам стала вядома, што ваш жонка ёсць жыў і здароў. Але ві доўга паехаў, і яна крыху хвалюецца. Ві павінны быць рады слухаць гэта.

Я адказаў, што мяне, зразумела, радуе гэтае паведамленне.

— Аддзякуйце Куркова, — дабавіў Губарт. — Гэта ён праявіў клопаты.

Я запэўніў, што не толькі адудзячуся, але і пастараюся адплаціць гэтым жа.

— Куркоў будзе вас сустрэць, — праказаў Габіш.

— Абавязкова сустрэне, пане палкоўнік, — падкрэсліў Губарт. — Куркоў паведамляе, што будзе чакаць Хамякова на станцыі Гарбачова.

— Талы ёсць фельмі топра, — сказаў Габіш і прыкрыў вочы. — А як яны пазнаюць адзін другога? — спытаў ён.

— Аб гэтым мы дамовіліся з панам Хамяковым, і я ранішнім сеансам паведамлю Куркова, — запэўніў Губарт.

Затым гутарка перайшла на тэму маёй будучай «работы». Ставілася мне заданне скалаціць шпіёнска - дыверсійную групу на транспарце. З Саўрасавым я павінен перарваць усялякую сувязь пасля таго, як перадам яму рацыю для Брызгалава.

— Як толькі перадасце рацыю, зараз жа паведаміце — папярэдзіў Губарт.

— Не трэба сам вязці рацый, — дабавіў Габіш.

— А калі Саўрасаў не знойдзе магчымасці выехаць? — спытаў я.

— Зрабіце вось што, — запрапанаваў Губарт. — Напішыце яму, каб ён прыехаў па грошы. З'явіцца на другія суткі.

Габіш расхахатаўся:

— Гэта ёсць цудоўна!

Увайшоў Шнабаль і паставіў на стол бутэльку «токая».

— Але Віталі Лазаравіч, — сказаў Габіш, — трэба сустракаць асабіста. Трэба фельмі топра думаць гэты пытанне. І думаць павінны ві там, на месцы.

Яшчэ ні разу ні Губарт, ні Габіш не назвалі пры мне доктара па імені, па бацьку, не прадстаўляўся і ён мне, таму са здзіўленнем у голасе я спытаў:

— Выбачайце, пане палкоўнік, аб якім Віталю Лазаравічу ідзе мова?

— Гэта як? Ві не ведае доктар? — здзівіўся Габіш.

— Ага, разумею! Віталі Лазаравіч — гэта доктар. Не, аб гэтым я не ведаў.

— Зразумела, доктар, — усміхнуўся Габіш.

Губарт напоўніў бакалы і адзін з іх падаў палкоўніку.

— Бярыце, — сказаў мне Габіш, — будзем піць

Супольна і аднаасобна 3)

МЕХАНІЗАЦЫЯ

Асноўным элементам нізкіх сабекоштаў, і шмат лепшай эфектыўнасці сельгаспадаркі з'яўляецца ўзровень механізацыі ўсіх, як палявых, так і прысядзібных прац.

Дасягненні ў гэтай галіне калектыўнай гаспадаркі Беласточчыны растуць штогод. Пад канец 1959 года ў спулдзельнях знаходзілася ўжо 15 трактараў з поўным камплектам дадатковых сельгаспрылад, а яшчэ ў 1957 годзе было іх толькі 4. Таксама шмат узрасла колькасць іншых сельгасмашын (рухавікі, абмалотачныя агрэгаты, сеялкі, млыны).

Адначасова паменшылася колькасць коней. У мінулым годзе на 100 гектараў зямельных угоддзяў у спулдзельнях прыпадала ў сярэднім 6,18 коней, а для аднаасобніцкай гаспадаркі гэты паказчык быў 15,4, што азначае: да абработкі тых самых 100 га аднаасобнікі патрабуюць у два разы больш коней, чым спулдзельцы. Бачым тады, што можа зрабіць механізацыя і арганізацыя працы.

Усё ж гэта не дастаткова ў параўнанні з патрэбамі, якія выплываюць пры хуткай інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі. Улічваючы гэта, спулдзельцы Беластоцкага ваяводства прызначылі ў гэтым годзе на далейшую механізацыю сельгаспадаркі больш мільёна злотых з выпрацаваных імі фондаў.

ВОКА Ў БУДУЧЫНЮ

Прыказка кажа: «што маеш зрабіць заўтра — зрабі сёння, а што маеш з'есці сёння — з'еш заўтра».

Аб яе мудрым сэнсе добра памятаюць шматлікія сельгаскааператывы. Часам яны згаджаюцца нават на памяншэнне сваіх асабістых удзелаў у супольна выпрацаваным прыбытку, каб больш было на памнажэнне супольнай маёмасці.

Таму штогод растуць сумы, якія спулдзельцы прызначаюць на новыя пабудовы, на стварэнне ўласных прадпрыемстваў дробнай вытворчасці (лесапілкі, млыны і г. п.), на пакупку машын, прылад і жывёлы, на новыя сельскагаспадарчыя культуры. У 1959 годзе на гэтыя мэты спулдзельцы выдалі па 266,35 зл. на кожны гектар зямельных угоддзяў, у параўнанні з 58 г. — на 52,36 зл. больш.

Спулдзельцы штораз менш аглядаюцца на дапамогу дзяржавы. Падцвярджае гэта той факт, што ў мінулым годзе вартасць маёмасці, якая была створана на аснове капіталаўкладанняў, узрасла на 2 мільёны, калі ў гэты ж час дзяржаўны крэдыт на гэта ўзрос толькі на 526 тыс. зл. Бачым, што каля паўтара мільёна злотых спулдзельцы выклажылі са свайго даходу.

Падцягваць пасак — справа непрыемная. Але калі тое, што зараз адымецца ад губ, за год, за два стане залатаноснай рунню, тады і пасак падцягнуць варта. Словам, трэба мець вока, якое не затрымалася б на канцы носа, на далонях рук, на цесна запханым партфелі, а глядзела б у перад сябе — ў будучыню.

УЗНАГАРОДА ЗА ПРАЦУ

На шчасце, спулдзельцы не вымушаны так моцна падцягваць пасак. Іх намаганні, іх праца не застанецца без водгуку. Яны ў 1959 г. дабіліся з аднаго гектара зямельных угоддзяў тавараў на 818 зл., што больш на 118 зл., чым у папярэднім гаспадарчым годзе. Даход на адну сям'ю ў той жа час узрос на 1180 зл. (а ў Дарожках выпаў амаль па 13 тыс. зл.). А вось канкрэтны прыклад зарплаты ў сельгаскааператывах за 1959 г.

Спулдзельня Дарожкі. Сям'я Мікалая Трафімчука (3 асобы) атрымала: збожжа — 50 цэнтнераў, бульбы — 48 цэнтнераў, бруквы — 12 цэнтнераў, сена і саломы — 90 цэнтнераў. Апрача гэтага — 9920 зл. грашыма.

Калі да гэтага дадаць бульбу і агародніну з прысядзібнага ўчастка, даход з уласнай жывёлагадоўлі і хатніх птушак, будзем мець поўны вобраз умоў, у якіх жывуць людзі, заараўшыя дзедаўскія палоскі.

РАСЦЕ СЯМ'Я СУЦОЛЬНАГА ГАСПАДАРАВАННЯ

Мінулы год быў для ўсіх сельгаскааператываў годам далейшай эканамічнай стабілізацыі. Гаспадарчыя дасягненні спулдзельцаў найлепш апраўдваюць перавагу калектыўнага гаспадаравання над аднаасобніцкім. Таму бесперапынна пашыраецца спулдзельчая сям'я Беластоцкага ваяводства. Напрыклад: у 1958 і 59 годзе ўступіла ў існуючыя спулдзельні 50 новых членаў, і ў той жа час пакінула спулдзельні аж 19 членаў, але ўжо ў першым і другім месяцы гэтага года запісалася ў члены 20 гаспадароў і ні адзін не пакінуў калектыў.

Гэткі стан дазваляе сцвердзіць, што супольная гаспадарка стаіць на добрай дарозе. Перад ёю шмат цяжкіх праблем. Варта тады даць ёй зялёнае святло — няхай свабодна ідзе да канчатковай перамогі над цемрай і забабонамі на вёсках Беласточчыны.

Віктар Рудчык

ФОНД ПАБУДОВЫ ШКОЛ і ЛЮДЗІ

Мэтай устанаўлення Фонда пабудовы школ з'яўляецца матэрыяльная дапамога ўсяго грамадства ў развіцці сеткі школ, якіх усё яшчэ не дастаткова.

Але датэтуль дрэнна выглядае справа ўплаты ўкладаў на ФПШ сялянамі на тэрыторыі некаторых ГРН-аў у нашым ваяводстве. Напрыклад, план Фонда пабудовы школ на тэрыторыі ГРН у Мілейчыцах у мінулым, 1959 годзе, складаў 113 568 зл. Выпаўнены ён толькі на 8,3 прац. (9475,65 зл). Да гэтага можна яшчэ дадаць 4320 зл., якія склалі жыхары школьнага раёна ў Валках асобна ў ашчаднай спулдзельчай касе.

Здзіўляе такі нізкі працэнт укладаў на ФПШ. Сумы, вызначаныя на ФПШ для паасобных гаспадароў, не высокія, і пры добрай ахвоце можна іх уплаціць. Трэба браць прыклад з такіх сумленных сялян, як Васіль Міхноўскі і Рыгор Шпанскі з Мілейчыц, Ігнат Кочук з Рагачоў, Уладзіслаў і Язэп Татарчукі з Харашчэва, якія сваю належнасць на ФПШ уплацілі на 100 прац. У бягучым годзе да 10-га сакавіка на ФПШ ад сялян ГРН Мілейчыцы ўплыло толькі 2389 зл. У гэтым ліку найбольш уплацілі жыхары Харашчэва — 1400 зл. А што на гэта адкажуць жыхары іншых вёсак? Трэба ж ведаць, што справа пабудовы новых школ — гэта справа ўсяго насельніцтва, гэта справа паляпшэння ўмоў навучання для нашых дзетак.

Практычна выглядае так. Там, дзе будуецца ці мае будавацца новая школа, жыхары вёскі ці некалькіх вёсак актыўна ўключаюцца да грамадскага чыну пры пабудове новых школьных будынкаў і лепш уносяць свае ўклады на ФПШ. Але людзі, якія маюць ужо добрую школу, не хочуць дапамагаць ні грашыма, ні грамадскім чынам сваім суседзям. Напрыклад, у мінулым годзе пабудавана новая 7-класная школа ў Паканеве. Адну трэцюю коштаў пакрылі жыхары Паканева ў форме грамадскага чыну. У бягучым годзе будзе будавацца школа ў Валках. Грамадскім чынам звезена ўжо частка камення і жвіру. Многа абяцаюць яшчэ дапамагчы сяляне грамадскім чынам пры пабудове сваёй школы. Яны ж склалі яшчэ ў мінулым годзе 4320 зл. у спулдзельчай ашчаднай касе. У бягучым годзе будзе будавацца таксама 7-класная школа ў Харашчэве. Жыхары тых вёсак, дзеці якіх вучацца ў Харашчэве, ужо ў бягучым годзе ўплацілі 1400 зл. на ФПШ. Добра працуе тут выбраны камітэт пабудовы школы, старшынёй якога з'яўляецца Францішак Татарчук. Камітэт звярнуўся да сялян з прапановай, каб грамадскім чынам выраб́іць цэглу на пабудову школы.

Лепш было б, несумненна, калі б усе гаспадары ўплачвалі сваю належнасць на ФПШ. Гэтым яны дапамаглі б сваім суседзям і дзяржаве, бо справа пабудовы школ павінна хваляваць усіх і ўсе павінны ўкладаць у яе і сваю цаглінку.

М. К.

за вашы поспех.

Я ўзяў бакал.

— Віном я вас не сустракаў, пане Хамякоў, затое віном праважаю, — сказаў Губарт і апарожніў бакал.

Прадоўжвалі гутарку. Было вырашана, што як толькі я атрымаю радыёграму ад Губерта, зараз жа пастараюся знайсці бяспечнае месца для прызямлення доктара. Адчувалася, што за лёс яго яны непакоіліся. Габіш папярэдзіў, што доктар будзе скакаць толькі напэўняка. Месца для скачка павінен буду падрыхтаваць я. Затым узнікла пытанне аб уладжанні доктара на нейкую работу. Я запэўніў палкоўніка, што без асаблівых цяжкасцей і рызыкі патраплю праз сяброў сваіх знайсці для доктара работу.

Губарт зноў напоўніў бакалы.

— Яшчэ адно пытанне, — сказаў Габіш, — Вам патрэбна зброя?

— А навошта яна мне? — сціснуўшы плячыма, спытаў я.

Габіш пераглянуўся з Губартам.

У мяне мільганула думка, што гэтая гутарка выклікана эпізодам з Канстанцінам.

— Дык для таго, каб насіць зброю, неабходны дазвол, а гэта цэлая валакіта, — сказаў я.

— Тады ёсць усё! — сказаў Габіш. Ён паціснуў мне руку і праказаў:

— Ваш спраў, пане Хамякоў, будзе даведацца фюрэр! Ві павінен гэта разумець!

Вяртаючыся да сябе, я падумаў: «Як будзеш ты выглядаць, калі фюрэр даведаецца аб маіх «справах»?»

(Працяг будзе)

97

Доўгі час настаяцелем царквы ў Ячне быў пажылы ўжо свяшчэннік Іван Кшэмінскі. Ён цікавіўся ўсімі хвалюючымі справамі сялян і ў свой час прымаў актыўны ўдзел у грамадскім жыцці вёскі. Вялікую актыўнасць праявіў ён падчас збірання подпісаў за мір пад Стакгольмскім заклікам Сусветнага Савета міру. Быў нейкі час Іван Кшэмінскі членам грамадскага і паятовага камітэта Адзінства народнага фронта. Падчас выбараў напамінаў веруючым аб неабходнасці галасавання за кандыдатаў Адзінства народнага фронта. Неаднойчы падчас пропаведзі падкрэсліваў аб неабходнасці падтрымліваць дзяржаву ўсім прыхажанам.

Такая пастава свяшчэнніка не была па душы рэлігійным фанатыкам. Яны бачылі б куды ахвотней бацюшку, які быў бы варожа настроены да народнай улады. А за лаяльнасць да народнай улады фанатыкі называлі Івана Кшэмінскага «камуністам».

Прыход Ячнінскі заможны. Царкоўныя ўлады прыслалі ў Ячна яшчэ аднаго маладога свяшчэнніка Івана Сезонава. Іван Сезонаў, як неба ад зямлі, адрозніваўся ў поглядах ад свайго старэйшага сябра па прафесіі Івана Кшэмінскага.

Івану Кшэмінскаму не падабаліся фанатыкі, а Івану Сезонаву сталі яны прыяцелямі. Іван Кшэмінскі ратаваў за тое, каб у вёсцы пабудаваць святліцу і нічога супраць не меў, каб стала яна па-суседску з царквой, а Іван Сезонаў выступаў супраць святліцы. Палымяныя яго пропаведзі да слёз парушалі душы веруючых.

— Будзем прасіць Госпада Бога, каб ён заступіўся за нас грэшных і не дапусціў пабудаваць святліцу ля царквы.

І гэтыя пропаведзі, вядома, не пабуджалі фанатыкаў да высокародных учынкаў.

Фанатыкі вырашылі не дапусціць да пабудовы святліцы ля царквы. Сталі пісаць скаргі да царкоўных улад на Івана Кшэмінскага, а таксама просьбы да дзяржаўных улад, каб гэты культурны цэнтр стаяў у іншым месцы. Відавочна, баяліся яны, каб веруючыя не заразіліся культурай і культурнай дзейнасцю і магчыма таму тармазілі ўсе будаўнічыя пачынанні большасці жыхароў Ячна. І так паміж фанатыкамі прыхода з аднаго боку, і цвярозымі людзьмі Ячна, а таксама Іванам Кшэмінскім з другога боку спор працягваўся некалькі год.

Але нарэшце надаела такая валакіта аматарам будовы святліцы. Яны актыўна ўзяліся за працу. Выбралі камітэт пабудовы, і справа набірала патрэбных абаротаў. Фанатыкі ў той час пачалі наступаць на Івана Кшэмінскага. Выканаўцамі іх волі былі пажылыя амаль непісьменныя жанчыны.

Аднойчы ў нядзелю сталі яны ў некалькі радоў ля ўвахода ў царкву і загарадзілі дарогу Івану Кшэмінскаму.

— Ты нявартны быць папом! Не выконваеш пастырскіх абавязкаў! Не хочам цябе бачыць у царкве. — крычалі і пагражалі яны. Іван Кшэмінскі не стаў прыходзіць у царкву. У царкве служыў Іван Сезонаў і далей хітра падліваў масла ў фанатычны агонь.

— Людзі выганяць Кшэмінскага, — думаў ён, — а я буду сам гаспадарыць у прыходзе.

Большасці жыхароў Ячна не спадабалася несправядлівасць, якую пераносіў Кшэмінскі ад фанатыкаў усяго прыхода. Але яны не хацелі мяшацца ў грэшныя справы. Нескярпелі некаторыя толькі тады, калі мацёрыя кіраўнікі фанатыкаў Сямён Лазарук, Уладзімір Гедзь і іх сябры пастанавілі не даць Івану Кшэмінскаму належных яму грошай з царкоўнага дахода.

А калі сталі хадзіць пагалоскі, што фанатыкі вырашылі насмяяцца над Іванам Кшэмінскім, што абрэжуць яму валасы, сцягнуць з яго вопратку і выкінуць з прыходнай хаты, тады Аляксандр Каленік, старшыня камітэта будовы святліцы, і Аляксандр Санік умяшаліся ў гэтыя «грэшныя» справы. Вядома, яны не ведалі, што фанатыкі не будуць ні з чым лічыцца, што ўсё яны зробяць, каб толькі атрымаць перамогу. Калі Санік прыйшоў на сход, фанатыкі, а найбольш Уладзімір Гедзь, які рэй вадзіў у гэтай «акцыі», стараліся давесці да сваркі. Аляксандр Санік стаў выпіхаць з хаты Уладзіміра Гедзя. Апошні моцна ўпіраўся і пагражаў Саніку. Санік не вытрываў і стукнуў у сенях Гедзя ў твар. А Гедзь гэтага толькі чакаў. Гедзь паехаў у Сідру і дастаў пасведчанне ад лекара, што ў яго ад удара паявілася трэшчына сківіцы. Але, відавочна, моцна яму не балела, бо за некалькі дзён паехаў на вяселле ў Востраў. Гедзь падаў у суд на Саніка. Наняў адваката. Сведкамі былі тыя, што не бачылі нават гэтага выпадку. А Санік не нанімаў адваката. Не верыў, што яго засудзяць. Аднак яго засудзілі на 4 месяцы турмы. Рэвізійны суд зацвердзіў пастанову павятовага суда ў Сакольцы. І вось гэта ўсхвалявала аматараў будовы святліцы, а фанатыкаў моцна ўзрадавала, перамога аказалася на іх баку. У арганізатараў святліцы «апалі» рукі.

— Нявінна сядзіць чалавек, — кажуць.

Пасумавалі крыху і зноў узяліся за працу. Ужо прывезлі 28 тыс. штук цэглы. Відавочна, з бегам часу будзе пабудавана святліца, калі фанатыкі зноў не павядуць якога - небудзь наступлення. І мне здаецца, што тут не ўсё ў парадку. Вядома, вінаваты і Аляксандр Санік. Не хапіла яму вытрымкі, не ўмеў валодаць нервамі. За гэты ўчынак яго і пакаралі. Але за фанатычныя ўчынкі пакуль яшчэ ніхто не адказаў.

Цяпер у Ячне два новыя свяшчэннікі. Яны нічога супраць не маюць, каб святліца стаяла ля царквы. І за гэта яны не падабаюцца таксама фанатыкам. Фанатыкі носяцца з думкамі цяпер, каб вярнуць у Ячна свайго натхняльніка, Івана Сезонава.

М. СВАЯК

Горад руж

Калі вы былі ў Саколцы, вам несумненна кінулася ў вочы розніца, якая выдзяляе Саколку сярод другіх павятовых цэнтраў Беласточчыны. Такой чысціні і дбайнасці аб культурным выглядзе вы не сустрэнеце ў другіх павятовых гарадах. Нейкі час таму назад на Беласточчыне было наладжана спаборніцтва паміж павятовымі гарадамі за чысціню і культурны выгляд. Саколка за ўсе гады існавання гэтага спаборніцтва не ўступіла нікому першага месца. Шкада, што гэтае спаборніцтва не працягваецца далей. Усё ж-такі яно шмат заахвочвала і мясцовыя ўлады і жыхароў горада да пастаяннай дбайнасці аб выглядзе свайго роднага горада.

— Дзе прычына вашых дасягненняў? — звярнуўся я да старшыні прэзідыума МРН у Саколцы Генрыха Урбановіча, ужо пажылога, але вельмі энергічнага чалавека.

— Дбайнасць аб чысціні і культурным выглядзе горада, — адказаў старшыня, — мы ў прэзідыуме МРН ставім на першае месца. Хочам стварыць усе магчымасці дзеля таго, каб у Саколцы было людзям прыемна і радасна жыць. Зрэшты, — дадаў старшыня, — самі жыхары горада клапоцяцца аб гэтым.

У гэтым я пераканаўся, будучы апошні раз у Саколцы. Панядзелак тут таргавы дзень. У Саколку на кірмаш з'язджаецца сотні фурманак з усяго павета. Вядома, у такі дзень горад найбольш забруджаны. Пасля абеду я прайшоўся некаторымі вуліцамі Саколкі. Усе яны былі чыста падмецены. Некаторыя жыхары насупраць сваіх дамоў наводзілі парадкі. І горад зноў выглядаў чыста і культурна.

НОВАЕ Ў САКОЛЦЫ

Саколка не вялікі горад. Тут каля 8 тысяч насельніцтва. Але і тут за гады народнай улады ўведзена шмат новага, калі гаварыць аб камунальным будаўніцтве.

За гэты час аддана для карыстання каля 80 новых кватэр. У мінулым годзе жыхары Саколкі ўпершыню атрымалі водаправод, якім зараз карыстаецца каля 3000 асоб. Сёлета распачнецца перабудова велізарнага будынка, у якім атрымае новыя кватэры яшчэ 60 сем'яў.

Нядаўна закончана пабудова прыгожага гмаху агульнаадукацыйнага ліцэя. Інтэрнат на 300 асоб быў пабудаваны раней. У старым будынку, дзе дагэтуль змяшчаўся агульнаадукацыйны ліцэй, арганізавана новая трохгадовая рамесніцкая школа. Аднак найбольшай гордасцю жыхароў Саколкі з'яўляецца нядаўна пабудаваная гасцініца «Сокал». Хоць яна невялікая, тут усяго 21 месца, але, як сцвярджаюць некаторыя, мабыць не мала патрабавальныя жыхары Варшавы, якім давялося кватэраваць у ёй, мець такую гасцініцу не пасаромелася б нават сама сталіца. І сапраўды, прыемна пабыць тут. Светлыя і цёплыя пакоі, усюды ззяе чысціня, мяккія ложкі, на арыгінальных століках заўсёды свежыя кветкі, цёплая вада ва ўмывальнях, ёсць святліца, дзе можна пачытаць, пагуляць у розныя гульні або паслухаць радыё. Гэта прыцягвае камандзіровачных і падарожных. Пройдзе яшчэ нейкі час, і ўнізе, пад гасцініцай, у так званай «смочай яме» жыхары Саколкі, ды не толькі яны, будуць праводзіць вольны час у навюсенькай кавярні. А на супраць гасцініцы, пасярод адмыслова пабудаванага скверыка, пырсне ўгору адзіны на Беласточчыне каляровы фантан, надаючы гораду яшчэ больш прыгажосці.

УПРЫГОЖВАЮЦЬ ГРАМАДСКІМ ЧЫНАМ

Вельмі аплацілася жыхарам Саколкі дбайнасць аб чысціні горада. У сувязі з першым месцам па чысціні яны атрымалі на працягу трох гадоў каля 500 тысяч злотых узнагароды. Грошы гэтыя прэзідыум МРН прызначыў на далейшае ўпрыгожванне горада. У мінулым годзе на скверыках і вуліцах Саколкі пасаджана 1200 кустоў духмяных руж. Усе яны добра прыняліся і зацвілі. Сёлета будзе пасаджана яшчэ 1200 кустоў руж. Нездарма Саколку ўжо пачынаюць называць горадам руж. Праходзячы тут каля галоўнага скверыка, прыемна паглядзець на мора чырвоных руж, прыемна падыхаць іх араматам. Грошай, атрыманых як узнагароды, не хапіла б на паляпшэнне выгляду горада. Таму прэзідыум МРН звярнуўся да жыхароў, каб аднаўляць яго грамадскім чынам. Жыхары Саколкі вельмі прыхільна аднесліся да заклiку сваіх улад. У мінулым годзе пры ўпарадкаванні горада грамадскім чынам выканана прац на 15 тысяч злотых. Занава выбрукаваны некаторыя вуліцы, зроблена карнізы і тратуары. Сёлета жыхары Саколкі прынялі новыя абавязацельствы на суму 40 тысяч злотых. Яны грамадскім чынам перабрукуюць вуліцу Сцягенага на працягу 440 метраў, выканаюць таксама і іншыя працы па ўпарадкаванню горада.

Дзякуючы дбайнасці мясцовых улад і актыўнасці жыхароў, Саколка становіцца ўсё прыгажэйшым горадам.

В. БАРШЧЭЎСКІ

НУТРЫІ ПРЫНОСЯЦЬ КАРЫСЦЬ

Леанід Петрашкевіч з Саколкі ўжо тры гады гадуе нутрыі.

— Карысныя гэта звяркі, — гаворыць Петрашкевіч. Працы каля іх не многа. Ядуць тое, што і звычайныя кролікі. Плошчы на жыллё яны таксама шмат не патрабуюць: прасторная клетка з вадой, вось і ўсё. Але затое якая вялікая карысць!

Нядаўна з выгадаваных ім нутрый Петрашкевіч пашыў маці футра. Каштавала яно не дорага, 700 злотых за выпраўку скурак і 900 злотых за пашыццё. Але затое вартасць гэтага футра, як кажуць спецыялісты, найменш 13 тысяч злотых.

Пачаткова Леанід Петрашкевіч купіў толькі пару нутрый. У мінулым годзе колькасць павялічылася да 32 штук. 20 нутрый Петрашкевіч ужо прадаў спулдзельні. За кожную з іх атрымаў па 300 злотых. У бліжэйшай будучыні Петрашкевіч намераны яшчэ пашырыць гадоўлю гэтых карысных звяркоў.

В. Б.

На здымку: — Карысныя гэта звяркі, — кажа Леанід Петрашкевіч.
фота — В. Баршчэўскі

ДОБРАЯ ІНІЦЫЯТЫВА

Вёска Парцава ў Бельскім павеце налічвае 130 гаспадароў. Шмат тут моладзі. Але вольны час да нядаўна яшчэ яна праводзіла, як моладзь у вёсках, «забітых дошкамі». З думкай, каб «штосьці рабіць», «каб штосьці ў вёсцы было», некалькі маладых асоб сталі ініцыятарамі арганізавання гуртка Беларускага грамадска - культурнага Таварыства. Зараз гурток налічвае 35 членаў, старшынёю з'яўляецца Аляксей Грэчка. Нядаўна арганізаваны гурток мастацкай самадзейнасці, якім кіруе Дар'я Карпенюк.

— Але што ж, мастацкі гурток то ў нас ёсць, але дзе мы будзем арганізоўваць культурнае жыццё, няма будынку... — адзываецца хтосьці на адным з апошніх сходаў гуртка БГКТ.

І вось пачаліся меркаванні. Члены гуртка прыйшлі да вываду, што яны павінны падумаць аб пабудове ўласнай святліцы... На гэтым жа сходзе вырашана канкрэтна: кожны член гуртка БГКТ дасць па 100 зл. і выступіць з прапановай да ўсіх гаспадароў вёскі, каб таксама ўнеслі складчыну па 100 зл...

Аказваецца, што ГРН у Галадах, да якой Парцава належыць, прызначае на пабудову святліцы ў Парцаве 10 тыс. зл. з грамадскага фонда.

Калі ўсё добра ўладжыцца, дык і ў Парцаве хутка будзе святліца. Эх, каб так толькі было!

М. К.

Дабрадзейства кукурузы

Прадукцыйная спулдзельня ў Вульцы Нурэцкай (Сямяціцкі павет) у мінулым годзе засеяла кукурузай плошчу 1,5 гектара. Сабрала 1050 цэнтнераў зялёнай масы і ўся яна была засіласавана. На пачатку снежня спулдзельцы пачалі засіласаванай кукурузай карміць жывёлу. Адзінаццаць кароў штодзень увесь снежань атрымлівала па 10 кг сіласу кожная, а пачаўшы ад студзеня і да мая гэты рацыён быў падвоены — 4 месяцы кожная карова атрымлівала штодзень па 20 кг. сіласу. Спулдзельня мае вельмі дрэнныя сенажаці і, каб не кукуруза, не было б ніякіх магчымасцей пракарміць зімой супольную жывёлу.

Каб замест кукурузы гэтую плошчу засадзілі бульбай, спулдзельня сабрала б яе каля 200 цэнтнераў. Пералічваючы на грошы, вартасць бульбы складала б 13 тысяч злотых, а кукурузы спулдзельцы атрымалі на суму 19 тысяч злотых. Пры гэтым трэба ўзяць пад увагу, што кармавая вартасць кукурузы вышэйшая ад кармавой вартасці бульбы і іншых сельгаскультур.

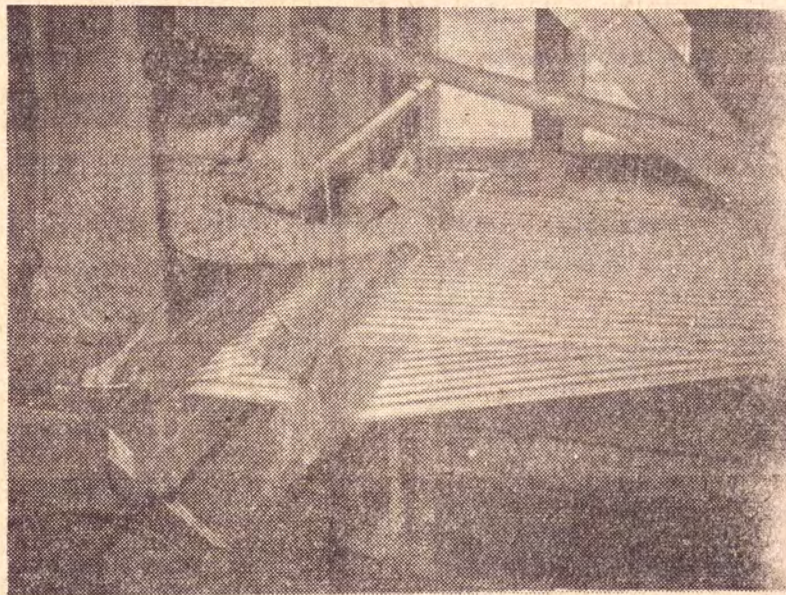
Бачачы гэтыя дабрадзействы кукурузы, спулдзельцы з Вулькі пастанавілі на 1960 г. засеяць кукурузай 3 гектары зямельных угоддзяў.

Для тых, хто б хацеў пазнаёміцца з вырошчваннем кукурузы, падаю некалькі кніжак, якія проста, дакладна і шырока аб гэтым пішуць. Гэтыя кніжкі можна купіць ва ўсіх кнігарнях, павінны яны быць таксама ў ГС-ах, напэўна маюць іх усе прадукцыйныя спулдзельні, сельгаспадарчыя аддзелы радаў усякага ўзроўню і праўленні сельгаспадарчых арганізацый і гурткоў:

В. Р.

M. Kalinin — „Mieszańcowe odmiany kukurydzy"
I. Kozakiewicz — „Przewodnik rolniczy"
S. Chojecki — „Uprawa kukurydzy na paszę" (bezpłatny dodatek do czasopism: „Plon", „Robotnik Rolny" i „Spółdzielnia produkcyjna").

МАЛАДАЯ ТКАЧЫХА

Прыемна паглядзець, калі ложак засланы прыгожым самаробным дыванам. Калі ён добра выканаы, яго хоць на сцэну вешай, як хатнюю дэкарацыю. Не горш будзе выглядаць ад фабрычнага.

Менавіта такія дываны тчэ 17-гадовая Яўгіня Лаўрыновіч з Ячна на Дуброўшчыне. І трэба сказаць, што Яўгіня — вялікая мастачка ў гэтай высакароднай працы. Зрэшты, у сям'і Лаўрыновічаў тканне дываноў увайшло ў традыцыю і пераходзіць з маці на дачку. Яўгіня аказалася годнай наследніцай сваёй маці.

На здымку: Яўгіня Лаўрыновіч за кроснамі.
фота — В. Баршчэўскі

49 дзён у акіяне

Дэталі 49-дзённага блукання па акіяне без запасаў ежы і вады 4 савецкіх салдат.

17 студзеня баржа № 36, на барту якой знаходзіліся 4 савецкія салдаты, стаяла на рэйдзе. Ноччу падняўся моцны ўсходні вецер. Спусціўся густы туман. Салдаты выйшлі ў бухту, дзе баржа дрэйфавала цэлы дзень. На другія суткі скончылася гаручае. З берага па радыё паведамілі: будзе моцны шторм.

Ішоў дождж са снегам. Папсавалася радыёстанцыя. Салдаты чулі бераг, але бераг не чуў іх. Хвалі пагасілі сігнальныя агні. Так прайшло двое сутак. Снег, дождж і шторм не пераставалі.

У экіпажа было дзве банкі кансерваў, банка тлушчу, буханак хлеба, два вядра бульбы і бачонак прэснай вады. Праз тыдзень байцы раздзялілі свой запас так, каб есці раз у двое сутак. Яшчэ праз некалькі дзён яны варылі суп, укінуўшы туды адну бульбіну, лыжку круп і лыжку тлушчу.

Калі скончыліся прадукты, яны разрэзвалі боты і варылі кускі скуры.

Дні ішлі за днямі. Тры разы байцы бачылі праходзіўшыя воддаль караблі, але ніхто з-за туману не заўважыў іх. Так наступіў дзень 23-га лютага. — дзень Савецкай Арміі. Байцы вырашылі адзначыць свята. Яны выкурылі апошнюю самакрутку табаку. А «святочны» абед быў 28 лютага. Яго яны зварылі з апошняй бульбіны, апошняй лыжкі круп і апошняй лыжкі тлушчу. Яны сталі піць воду раз у суткі, таму што дажджавая вада скончылася. У кішэнях знайшліся два рыбалоўныя кручкі. Салдаты прабавалі лавіць рыбу. Ды яна не брала. Ішлі дні, салдаты так аслаблі, што менш выходзілі на палубу. Яны ўжо не маглі хадзіць і толькі ляжалі, слабымі галасамі гаварылі і спявалі песні.

7 сакавіка салдаты пачулі шум авіяцыённага матора. Потым паказаўся авіяносец. Нехта з яго барта па руску крыкнуў у рупар: «дапамога вам, дапамога вам!»

Праз некалькі мінут з барта авіяносца падняўся верталёт і павіс над імі. З верталёта спусцілі стальны трос з пятлёй і аслабеўшыя салдаты былі па чарзе падняты на верталёт, а потым і на авіяносец. Салдаты расказваюць, што Зіганшын абамлеў, калі яго бралі.

Яны абраслі, вопратка на іх зношчылася, на высахшых тварах свяціліся вочы. Ім задавалі пытанні, ды яны не чулі іх, таму што ім адказаў слых. Толькі праз некаторы час людзі прыйшлі ў сябе і маглі адказваць на пытанні амерыканскага афіцэра. Амерыканскі авіяносец «Кірсадж» даставіў салдат у горад Сан-Францыска, дзе яны былі акружаны вялікімі клопатамі аб іх. Салдаты адпачылі і папраавіліся. Потым пабывалі ў Н'ю-Йорку і вярнуліся на радзіму

Незвычайная мужнасць, вытрымка і геройства савецкіх салдат здзівілі ўвесь свет. Чатыры героі за адвагу і мужнасць былі ўзнагароджаны савецкім урадам высокімі ўзнагародамі — яны атрымалі ордэны «Чырвонай звязды».

Злева: А. Зіганшын, І. Федотаў, А. Кручкоўскі, Ф. Паплаўскі на адпачынку ў Сан-Францыска.

Старадаўнія вялікодныя звычаі ў беларусаў

(Пачатак глядзі ў папярэднім нумары)

Як вынікае з вялікодных народных песень, беларус не дае ўсім святым і божым угоднікам сядзець бяздзейна ў небе ды дарма ў бога хлеб есці. Ён на кожнага святога ўскладае выконванне карысных гаспадарскіх абавязкаў. Мы ведаем, што ў старой славянскай міфалогіі ўсе міфічныя багі мелі акрэсленыя функцыі, кожны з іх меў свае абавязкі, якія дакладна і рэгулярна выконваў. Наш народ на працягу сваёй гісторыі ад многіх абавязкаў звольніў гэтых старадаўніх багоў і пераламжыў тыя абавязкі на хрысціянскіх святых. Падцверджанне сказанага мы знаходзім, між іншым, і ў валачэбных песнях. Прывядзем некалькі прыкладаў з памянутых песень. Вось абавязкі некаторых святых і святкаў:

«Святы Юры, божы ключнік: Вазьмі ключы залатыя, ды адамкні зямлю, пусці расу на ўсю вясну, пусці траву»...

«Святы Пятро дае жытцу ядро»...

Напрыклад св. Ілья, хоць стары чалавек, але мае некалькі абавязкаў. Ён на пары сваіх жарабцоў, запрэжаных у брычку, раз'язджае сабе па «камяністых» воблаках, камандуе дажджом і пагодай, а як дзе ўгледзіць чорта, то кідае на яго піруна. Але з валачэбных песень даведваемся, што з яго таксама і жняя добрая: «Св. Ілья старая жняя»... Усё добра, але вось многа бывае бяды ў гаспадарцы таму, што ён ад старасці глухі. Народнае апавяданне кажа: «Бог загадаў Іллі: палівай дождж там, дзе просяць. А яму прыслухалася і, ён палівае не там, дзе просяць, а там, дзе косяць». Св. Барыс мае вельмі цяжкую працу: ён лес карчуе і падрыхтоўвае пасяўную плошчу. У песні сказана: «Св. Барыс ляды паліць і бога хваліць»... Св. Ганна, напрыклад, ходзіць за Іллёй, нажатыя «снапы лічыць і ў копы ставіць». «Св. Спас у гумны звозіць, торпы віець, асець садзіць» (сушыць збожжа ў асеці).

Пры тым бога просіць:

«Дай жа божа ў таку ўмалот,
У свірне спору, ў печы насушы,
У жорнах намолу, ў дзяжы падходу, у печы напёку на сталe насыпак»...

А ўсе палявыя работы закончвае Св. Пакроў:

«Святы Пакроў з усіх дамоў.
Пакрый божа зямлю лістам,
Воду лёдам, пчалу мёдам,
Рыбку лускай, жытцо пухам».

(снегам — М. П.)

Якія ж прыгожыя звароты!

Да земляробскіх элементаў адносіцца таксама звычай, калі пры першым выгане ў поле жывёлы, а звычайна бывае гэта на Юр'е, націраюць яе вялікоднай крашанкай з пажаданнямі, каб была такая плодная і круглая, як яечка. Карова, да якой дакранулася крашанка, не заялавее — апладатворыцца, кабыла таксама, а таму гаспадар, жадаючы, каб конік яго быў гладкі і сыты, дакранае яго крашанкай, выпускаючы першы раз на траву.

Яшчэ пару прыкладаў звязаных з яечкам. Жадаючы забяспечыць жывёлу ад ваўкоў, першае яйка, знесенае чорнай курыцай, абносілі даўней вакол пасбішча і пакідалі яго там. У часе пажару свянцонаю крашанку абносілі вакол пажару і ўкідвалі яе ў полымя. Рабілася гэта дзеля знішчэння пажару. Асабліва гэта адносілася да пажараў, выкліканых пяруном. Жадаючы пазбавіцца пегаў (вяснушак) на твары, націраюць пегаватае месца першым яечкам, знесеным рабой (стракатай) курачкай. Пачуўшы першы раз грымоты, націралі (змочвалі) сабе твар вадою, у якой варылася крашанка. Гэта мае мець дадатняе значэнне для здароўя, прыгажосці і шчасця. У вялікодных звычаях і абрадах, таксама, як і іншыя элементы, даволі моцна выступае культ памёршых продкаў. Беларус пры надыходзе вялікадня ішоў на магільнік, каб там у намагільны насып, пад якім спачываюць астанкі яго бацькі, маці, ці блізкага роднага, закопваў вялікодную крашанку прымаўляючы: «Свяці яму ясным сонейкам у яго цямніцы»...

Аднак ва ўсёй сваёй паўнаце выступаюць памінальныя элементы на Радоўніцу, г. зн. на трэці дзень Вялікадня, які называецца «Вялікаднем памёршых». У гэты дзень людзі збіраюцца на вясковых і прыцаркоўных могілках, дзе пахаваны іх родныя, і там адбываюцца памінальныя абрады, у якіх народныя элементы пераважаюць над хрысціянскімі. Сабраўшыеся пачаткова парадкуюць могілкі, абкопваюць іх, садзяць дрэўцы і кветкі, моляцца, галосяць, а пасля засцілаюць магілкі абрусам, выкладваюць з кошыкаў прынесеную ежу і гарэлку, самі ядуць, п'юць і памёршых запрашаюць, выліваюць на магілы гарэлку і кідаюць пакрысе закускі для нябожчыкаў. Пасля пачастунку качаюць крашанкі на магілках, а затым закопваюць іх у зямлю. Крашанка, закопаная ў магілу, мае быць тым сімвалічным сонцам, святлом, якое будзе вечна свяціць у магільнай цямніцы памёршаму.

Карысна было б паказаць і любоўны элемент у вялікодных, веснавых звычаях, але няма месца ў гэтым артыкуле. Гэты элемент арганічна спалучаецца з гульнямі і рознымі таварыскімі забавамі, якія адбываюцца ў вялікодны перыяд. На заканчэнне гэтага даволі кароткага і агульнага агляду некаторых важнейшых элементаў у старажытных вялікодных звычаях у беларусаў, трэба падкрэсліць, што многа месца ў святочных народных звычаях займаюць багатыя і вельмі разнародныя формай і зместам вясёлыя гульні, забавы і т. п. Успомнім хаця б звычай валачобнічання на Вялікдзень, які мясцамі ў беларусаў пратрываў аж да нашых дзён. Або напрыклад, качанне і біццё крашанак, на працягу ўсяго вялікоднага перыяду. Якую ж важную і цэнтральную ролю граюць тут крашанкі, якія ў гэтых гульнях атрымоўваюць своеасаблівыя назвы: мацуны, катуты, біткі, шопы і інш. Падросткі, моладзь і сярэдняга ўзросту людзі вялікодныя святы праводзілі на гульнях і розных вясёлых забавах, старэйшае ж пакаленне — на ядзе, сне, дагледзе хатняй жывёлы і на ўзаемных суседніх адведках. Адведкі абавязкова адбываюцца з крашанкамі.

У асноўным вялікоднае свята закончваецца на чацверты дзень, г. зн. у сераду, так званым Градовым Днём. У гэты дзень ні ў якім выпадку нельга выходзіць на працу ў поле. Такое нарушэнне народных законаў садзейнічала б знішчэнню пасеваў градам.

Ужо з гэтага толькі, далёка няпоўнага, даволі кароткага агляду асноўных старажытных элементаў у вялікодных абрадах і звычаях відаць прыгожая, багатая і разнаколерная карціна беларускай народнай культуры. Відаць, як гэта культура развівалася, багацела дзякуючы буйнай народнай фантазіі, дзякуючы мастацкім здольнасцям нашага народа, дзякуючы яго своеасаблівай філасофіі.

М. П.

ЛЕЎ—СЯБАР

Цяжка сабе ўявіць, што леў можа быць прыяцелем чалавека. Аднак у гісторыі цырку былі выпадкі, калі гэтыя драпежныя звяры прызвычайваліся да свайго дрэсіроўшчыка, станавіліся яго памочнікамі. Так было, напрыклад, з ільвом Асманам у вядомага ўтаймавальніка Макса Барысава. Асман быў сільны і злы звер. Многа з ім меў клопату дрэсіроўшчык да таго часу, пакуль не здарыўся няшчасны выпадак у Пермскім цырку.

Ноччу ў цырку нечакана пачаўся пажар. Калі Макс Барысаў прыбег з дому на канюшню, полымя пажару ўжо з'ядала будынак, рэквізіт артыстаў, ашалеўшых коней і звяроў.

Дрэсіроўшчык кінуўся ў агонь. З усіх сваіх звяроў ён знайшоў жывога толькі пакалечанага і абпаленага Асмана. Сільны Макс выцягнуў з агня свайго пітомца і на руках як дзіця прынёс яго ў сваё памяшканне. Пачаткова гаспадары хаты, як убачылі ільва, напалохаліся, аднак пасля ўспакоіліся. Яны заўважылі, што леў памірае.

Двое з палавінай сутак нічога не еў і не піў. Усе думалі, што леў памрэ. Але ён папрасіў піць. О, як ўзрадаваўся ўтаймавальнік! Быццам заботлівая нянька, выхожываў ён закручанага ў бінты ільва, карміў яго і рабіў яму перавязкі. Прайшоў месяц. Леў пачаў хадзіць па пакоі, пачаў абрастаць поўсцю. Праз нейкі час Макс Барысаў выйшаў працаваць на манеж у цырку з новай групай звяроў. Сярод іх быў і леў Асман. Магутны і спрытны, ён аброс новай грывай і стаў яшчэ прыгажэйшым.

Леў ва ўсім падпарадкоўваўся Максу і падчас работы зорка наглядаў за тым, каб звяры не пакрыўдзілі яго гаспадара — выратавальніка.

Часта падчас прадстаўлення артысты бачылі, як дрэсіроўшчык Макс сядзеў у клетцы і гладзіў ільва. А Асман глядзеў у вочы ўтаймавальніку, палажыўшы яму на калені сваю прыгожую галаву.

ЯК УЗДОЎЖ ТАК І ЎШЫР

Кравец Сам Ваксплер з Віндсор (Канада) нямала намучыўся, пакуль пашыў нагавіцы для свайго кліента — шафёра таксі Альфонса Дэ Кок. Шафёр важыць 300 кг, у «таліі» мае 184 см. Рост 194 см — значыць толькі на 10 см больш

Касметычныя парады

КАБ ПРЫГОЖАИ БЫЦЬ

Грам. Н. К. піша:

Твар мой быў заўсёды гладкі, прыемны, а зараз скура стала натлушчанай, з'явіліся вугры. Суседка параіла мне які сьці крэм, які яна ўжывала, але мне пасля таго крэму стала яшчэ горш. Скура на твары размякла і ярчэй акрэсліліся зморшчыны. З 40 год я стала падобнай на 50-гадовую жанчыну. Парайце, што зрабіць?

АДКАЗВАЕМ:

Жанчынам, якім споўнілася 30 год, нельга стасаваць напару, затое смела можна карыстацца касметычнымі маскамі, падрыхтаванымі хатнім спосабам.

15 грам рамонку, 15 грам чабрацу, 10 грам насення ільну і 10 грам карэння мальвы разварыць у невялікай колькасці вады, каб вадкасць была ў выглядзе кашы, і не абцякала. Цёплай вадкасцю (каб не парыла!) змазваем твар. Намазаны твар прыкрыйце чыстымі шматкамі. Пад вочы пакладзіце ланалінавы крэм, і сядзьце каля адчыненых дзверцаў печкі, або перад электрычнай плиткай, каб на твары адчуваць жар. Не значыць, што трэба нос у печ прасунуць. У такіх выпадках вадкасць пачне выдзяляць пар, які можа ашпарыць твар. Маску трымаем 15—20 хвілін, затым знімаем і абмываем твар гарачай вадою. Пасля таго, лёгка паціскаючы, вывядзем усе вугры. Размяклы ачышчаны твар трэба змазаць маззю, зробленай з крухмальнай мукі, талька і халоднай праваранай вады. Мазь павінна быць густая: яна канцэнтруе скуру — звужае поры і робіць яе пругкай.

Дзяўчаты! Вучыцеся на медсясцёр

З кожным годам узрастае на Беласточчыне колькасць медыцынскіх устаноў і пашыраюцца існуючыя бальніцы. І ў сувязі з гэтым узнікае непакоячая сітуацыя ў сувязі з недахопам медсясцёр. Лічыцца, што тады добрыя абставіны да працы ў ахове здароўя, калі на 10 тыс. жыхароў выходзіць 48—50 медсясцёр. А цяпер на Беласточчыне выпадае на 10 тыс. чалавек толькі 14 медсясцёр.

Значыць, яшчэ доўгія гады выпускнікі пеленгнярскіх школ будуць цаніцца на Беласточчыне, як кажуць, на вагу золата. І ў той час, калі па заканчэнні іншых школ не так лёгка знайсці працу па сваёй спецыяльнасці, выпускнікі сярэдніх медыцынскіх школ будуць мець загарантаваную работу. Прафесія медсястры акружана ўсеагульнай пашанай. Людзі бачаць у ёй прадстаўніка медыцынскіх ведаў, без якога дзейнасць лекара ў бальніцы з'яўляецца немагчымай.

Да пеленгнярскіх ліцэяў ужо прынімаюць заявы ад дзяўчат, якія ў гэтым годзе закончаць 11 і 9 класаў. Пасля заканчэння 11 класаў вучоба ў ліцэі будзе працягвацца 2,5 года, а пасля 9 класаў — 4 гады.

Адрасы пеленгнярскіх ліцэяў на Беласточчыне:

Беласток, вул. Варшаўская, 29.

Ломжа, вул. Бэрнатовіча, 6.

М. Х.

Пісьманосец Пятро Муха

Кожны дзень з раніцы да вечара, зімой і летам і ў дождж і ў сцюжу можна бачыць на вёсках з цяжкай сумкай на плячах пісьманосца Пятра Муху з пошты Пашкоўшчына (Бельскі пав.). Нялёгкая яго работа, ад вёскі да вёскі з двара ў двор нясе ён лісты, газеты, тэлеграмы, дзяржаўныя паведамленні.

— Наш пісьманосец напэўна найлепшы з усіх. Добра, культурна і ветліва абыходзіцца ён з людзьмі. Да кожнага мае свой умелы падыход і вось таму заўсёды ўмее пераконваць аб неабходнасці падпіскі на той, ці іншы часопіс, — кажуць у вёсках.

М. Х.

Многа залежыць ад солтыса

Ад дзейнасці солтыса на вёсцы залежыць паспяховасць выконвання ўсякіх абавязковых паставак для дзяржавы, а таксама сплачванне падатку, страхоўкі.

У Доўгасёлцах солтысам з'яўляецца Янка Печык. Ен часта праводзіць гутаркі з сялянамі, якія занядбоўваюць выконванні гаспадарчых даўгоў перад дзяржавай, тлумачыць ім пастановы нашай партыі і ўрада, цікавіцца жыццём кожнага селяніна. Дзякуючы яго дзейнасці вёска Доўгасёлцы з'яўляецца не толькі перадавой па разліку з дзяржавай у грамадзе Залессе. Яна таксама з'яўляецца перадавой і ў Сакольскім павеце.

М. Х.

Шырока расчынены дзверы да вучобы

Да вайны з Рогаўкі (Сямяціцкі пав.) ніхто не вучыўся не толькі ў сярэдняй школе, але нават ніхто не закончыў 7 класаў пачатковай школы. Перад сялянскай моладдзю практычна былі зачыненыя дзверы школ. Зусім інакш цяпер.

З Рогаўкі ўжо 5 асоб атрымала вышэйшую адукацыю, а 11 чалавек цяпер яшчэ вучыцца ў вышэйшых установах. Сярэднюю школу закончыла больш 20 юнакоў і дзяўчат. Пачатковую школу канчаюць амаль усе дзеці.

М. Х.

Прадукцыйны і мастацкі гурткі ССМ

На Дуброўшчыне большасць будынкаў на вёсках пакрыта саломаю. Будынкаў пакрытых дахоўкаю, нямнога. Вось таму гурток Саюза сялянскай моладзі ў Леўках прыступіў да прадукцыі дахоўкі. Гэтым ён будзе садзейнічаць у сваёй вёсцы ліквідацыі саламяных стрэх, якія часта з'яўляюцца прычынай пажараў.

*

У Сынкоўцах нядаўна арганізаваўся ССМ, у склад якога ўвайшло 30 дзяўчат і юнакоў. Старшынёй гуртка выбран Мікола Гічана. Па яго ініцыятыве і пад яго кіраўніцтвам моладзь пачала рыхтаваць п'есу пад загалоўкам «Оскаржам».

М. Х.

БЕЗ МІКРАСКОПА

Шмат нараканняў чуецца ад сялян Гайнаўскага павета, якім прыходзіцца наведваць у сераду рынак пры вул. Вызвалення ў Гайнаўцы. Будучы ў мястэчку, давялося і мне наведаць рынак.

Не трэба быць чалавекам, схільным да перабольшвання рэчаў, каб сказаць, што на гайнаўскім рынку, за выключэннем марозных і сухіх летніх дзён, заўсёды па калена балота.

Трэба, каб гаспадары мястэчка дбалі крышку аб сухапутных умовах свайго рынку.

(мк)

НОВЫ ГУРТОК БГКТ

У вёсцы Гарадзіска Гайнаўскі павет не было ніякай маладзёжнай арганізацыі. Нядаўна арганізаваўся тут гурток БГКТ, у які ўступіла 13 чалавек, пераважна моладзь. Старшынёй выбралі Уладзіміра Асіпюка, поўнага энергіі і арганізацыйнай здольнасці маладога хлапца.

(іл)

ЦІКАВЫЯ ПРОЗВІШЧЫ

Калі пачнеш знаёміцца з вучнямі сямікласнай школы ў Пашкоўшчыне, перш за ўсё зацікавяць немясцовага чалавека прозвішчы. Вось якіх найбольш у школе прозвішч: Сойка, Таранта, Кадлубоўскі, Загон, Ручай, Сушч, Сват, Каліна, Грайка, Мураўка, Рыжок, Сікора, Сноп, Сасна, Плішка, Муха, Бонк, Кулік, Орда, Жменька, Крук, Мароз, Жылюк, Бурак, Капец, Сліўка, Плуг, Камар. Цікавыя прозвішчы, праўда? Цікавыя прозвішчы былі б асабліва для этнографа. Не менш цікавыя і назвы вёсак у гэтай аколіцы Бельшчыны. Вось напрыклад: Кошкі, Тапчыкалы, Казлы, Дубяжыно, Мокрае і іншыя.

М. Х.

Ці чалавек з «Марса»?

У першых днях сакавіка прыйшоў у нашую вёску нейкі чалавек. Выгляд яго нагадваў камінара, толькі, як потым аказалася, нічога супольнага ён з комінамі не меў, бо чысціў толькі сялянскія кішэні. Яго бадзёрасць і паводзіны сведчылі аб тым, што прыбыў ён да нас з нейкай планеты. Заходзіў ён у кожную хату і казаў каб яму плацілі грошы. Плаціць загадваў па-рознаму, залежыла гэта ад таго, хто быў у той час у хаце. Калі ў хаце быў чалавек малодшы, казаў, каб заплаціў яму 10 зл. Калі ў хаце быў чалавек стары ці старэйшая кабета загадваў плаціць па 40 зл. Тлумачыў пры тым, быццам бы ён у мінулым годзе прыходзіў да іх разы 3, толькі нікога не застаў дома. Калі хто не хацеў плаціць, то ён казаў, што аддасць яго пад калегіяльны суд, або да пракуратуры. Кабеты бегалі, як ашалеўшыя, намагаючыся пазычыць дзе-небудзь грошай і заплаціць, каб ліха хутчэй выйшла з хаты. Вёска наша вялікая, мае больш за 100 дамоў. Сабраў ён, відавочна, нямала грошай, калі падлічыць і тых, якія ад страху заплацілі яму па 40 зл. (бо былі і такія).

Добра было б, каб адпаведныя ўлады зацікавіліся «марсіянінам» і крыніцамі яго даходаў.

Мікалай Фірсовіч
Відава
пав. Бельск - Падляскі

Ліст у рэдакцыю

Дарагая рэдакцыя!

Наша вёска Коматаўцы не мае электрычнага асвятлення, але мае радыёкропкі. Радыёвузел знаходзіцца ў Крынках Сакольскага павета. Да гэтага часу радыёвузел у Крынках працаваў даволі добра, хаця здаралася, што перадачы «З жыцця Савецкага Саюза» перарывалі і не давалі выслухаць. Часцей за ўсё гэта бывала, калі сцявалі савецкія песні, хаця ўсім добра вядома, што жыхары гэтых вёсак у пераважнай большасці добра разумеюць рускую і беларускую мовы. Але вось ужо каля трох месяцаў праца радыёвузла ў Крынках зусім пагоршылася. Цэлы тыдзень радыёвузел працуе нармальна. Але ў нядзелю, калі сяляне маюць найбольш часу паслухаць радыёперадачу, радыёкропкі маўчаць, як заклятыя. Думаю, што можа пры дапамозе «Нівы» радыёкропкі ў Коматаўцах загавораць і ў нядзелю.

АЛЯКСАНДР ГЕДЗІЧ
Коматаўцы

„N I W A"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok, ul. Warszawska 11, telefon 54-14.

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1 tel. centr. 37-41 red. naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł, kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40. zł, rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16.

Nkł. 5.000 Bltk N 2

ЭХ! ТЫ ДОЛЯ, НАША ДОЛЯ...

У вёсцы Пасынкі (Бельскі павет) нядаўна моладзь арганізавала драматычны гурток і падрыхтавала пастаноўку 2-х п'ес: «Боты» і «Мікітаў лапаць». Драмгурток вядзе настаўніца мясцовай школы Ліда Вакулеўская. Здаволены жыхары Пасынак, што іх моладзь займаецца культурнымі справамі, і ўдзячны настаўніцы Л. Вакулеўскай, што прысвячае частку вольнага часу моладзі.

Але не ўсюды моладзь умее і хоча разагнаць сум. Вялікая вёска Катлы непадалёк Бельска налічвае каля 100 сялянскіх гаспадарак. Да яе належыць таксама маленькая вёсачка Белая (11 гаспадароў) і хутар Арлянка (5 гаспадароў). У Катлах налічваецца больш 60-ці дзяўчат і хлопцаў, якія не маюць «дзе падзецца». Няма ніякага гуртка, няма святліцы. Толькі аб'язное кіно наведвае вёску раз у месяц. Яшчэ горш, што цяпер у Катлах няма нават бібліятэчнага пункта. Была, бібліятэка, але ў сувязі з ліквідацыяй ГРН у Катлах, яе таксама... ліквідавалі. Невядома, чаму грамадская бібліятэка «пераехала» ў Галады (на адлегласць 5-ці кіламетраў). Праўда, грамадская бібліятэка існуе ў Пасынках, куды Катлы належаць зараз да ГРН (адлегласць — 3 км). А ці ж нельга было падумаць аб заснаванні бібліятэчнага пункта? Трэба, вельмі трэба, бо людзі прывычаіліся да чытання са сваёй бібліятэкі, а цяпер яе няма.

«Эх! і доля наша», — пазяхаючы гавораць моладзь. А чаму не падумаць моладзі ў Катлах аб арганізацыі гуртка мастацкай самадзейнасці ці школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі.

М. К.

Чыя праўда?

Прачытаўшы «Ніву» за 3 красавіка № 14, я знайшоў невялічкі артыкул п. з. «Не берагуць лес», аўтарам якога з'яўляецца Валодзя Ляўчук з Вялікіх Тынявіч.

Лапухоўцы берагуць лес, а вось жыхары Вялікіх Тынявіч — не. Ад студзеня 1958 года, калі лапухоўцы падпісалі пратакол аб тым, што будуць берагчы лес, кожны ведае, што за нішчэнне лесу будзе пакліканы да судовай адказнасці.

У 1959 годзе злавілі жыхара Вялікіх Тынявіч, які рубіў у лесе сосны.

У 1960 годзе было аб'яўлена, што можна прадаваць сасновыя шышкі. Вучні тынявіцкай школы ў зімовыя канікулы так узяліся за гэтую справу, што пакінулі за сабой не малыя адзнакі.

Многія дрэвы засталіся без галля, а часам і без верхавіны. Трэба прызнацца, што сярод тынявіцкіх знішчальнікаў лесу былі і два лапухоўцы, але першых было значна больш. У гэтым прымаў удзел і сам аўтар таго ліста ў рэдакцыю пад загалоўкам «Не берагуць лес» Валодзя Ляўчук.

У гэтым трэба разабрацца сапраўды па-сур'ёзнаму.

Генік Беразавец
Лапухоўка

ЯК ШАПТУХА ПАМАГАЛА

Па працяглай па пагодзе
Стала хмурна на заходзе.
Закіпела звозка збожжа,
Каб не змокла, укрый Божа.
А ў Ягора жонкі, Удоты,
Сама забалеў жывот.
У Ягора велька гора:
З кім жа збожжа звозіць з поля?
Ляжыць Удота у садку,
Крэкча, стогне ў халадку:
— Ой, лячы мяне, Ягор,
Едзь да бабкі ў Новы Двор.
Ягор корку хлеба ўзяў,
У Новы Двор каня пагнаў.
О, Ягор быў не тупы —
Звярнуў у поле, па снапы
Сам ён фуру ладаваў,
Прывёз, у пуні сам складаў.
Да садка пад'ехаў шпарка.
— Тпррр! — на цэла горла гаркнуў.
Абудзілася Удота,
Заскуліла: — Ой, жывот!
Ягор хлебец ёй падаў
(той што у бабкі й не бываў).
Хвора ужыла замовы,
Як не бач, стала здарова,
Як рукою, боль зняло.
Устала — лёгка, весела
І яна дасюль не знае,
Як шаптуха памагае.

МІХАСЬ КРАСОЎСКІ
Малынка

ДАГАВАРЫЛІСЯ

У царкву прыншлі тры мужчыны: губаты, глухі і нармальны. Разам пачалі маліцца. Глухі маліўся па ціху, губаты па ціху не ўмеў, дык пачаў свістаць. Глухі ўбачыў, што губаты свішча і ўдарыў таго па губах. Нармальны пытае глухога:

— Навошта ты яго б'еш, ён жа губаты!

Глухі адказвае:

— Калі ён багаты, то можа свістаць?

Раіса Койлюк.
Сакі

У СУДЗЕ

Суддзя да абвінавачанага:

— Ну, што ж, не пашанцавала, карова, якую вы ўкралі, вярнулася да свайго гаспадара. Навошта вы яе кралі?

Абвінавачаны:

— Як жа, высокі суддзя, каб яе я не ўкраў, украў бы хто іншы.

Суддзя:

— За гэтую кароўку атрымаеце 1 год і 4 месяцы арышту.

Абвінавачаны:

— Высокі суддзя, хто ж тады праз гэты час будзе людзям каровы ўначы з хлявоў выводзіць?

М. Ляшэўскі
Войшкі

ХАДЗІЎ ДАВЕДАЦЦА

— Вы спазніліся на цэлых 15 хвілін, — гаворыць прафесар да студэнта.

— Я хадзіў у дэканат даведацца, ці будзе ваша лекцыя, — адказаў студэнт.

Анатоль Супрунюк
Плюцічы

ВАЙНА З АЛКАГОЛЕМ

— Гарэлка, гэта наш вораг, дарагія браточкі, давайце нішчыць яе, хоць па чацвяртушцы, — кажа п'яны сваім сябрам.

Міхась Раманюк
Прыбудкі

СТРАЖНІК

Чыгуначны стражнік затрымаў на чыгунцы хлопца і кажа яму:

— Што ты ходзіш так па чыгунцы, хіба яшчэ пад паравоз ніколі не трапіў?

Анатоль Тарасевіч
Случанка

ПАЗІТРОННАЯ ЖОНКА

Механічныя работы — не новае ў нас, але пазітронная жонка — навіна вялікая.

У нежанатага хата не прыбрана, бялізна не мытая, абед не варыцца, сёння гуляеш і заўтра гуляеш, а сарочкі не маеш. Справа гнілая нікому не мілая, таму чалавек жэніцца. І, бывае, у хаце з'яўляецца парадак, а ў галаве жанатага толк прападае.

Жонка круціць галавою мужа: там не сядай, тут не стой, не куры, не плюй на падлогу, не лягай у ботах, не прыходзь «пад мухай», на чужых жонак не глядзі — адным словам, тэрор у хаце і толькі. Яўнае абмежаванне індывідуальнасці, пазбаўленне свабоды, слова і самадзейнасці. У такім выпадку чалавек за галаву бярэцца: парадак у хаце ёсць, але ў самога рукі і ногі звязаны. Калі неасцярожны муж паспрабуе сказаць штонебудзь насупраць, жонка на поўны рэгулятар «гучнагаварыцель» адчыняе. На другі дзень бедны муж, апусціўшы вочы, з суседзямі сустракаецца.

Зусім што іншае пазітронная жонка, якая дзейнічае пры дапамозе акумулятара. Муж настаўляе гучнагаварыцель так, як хоча. Адпаведную кнопку націсне і жонка мые бялізну. Паставіш рэгулятары, як на арыфмометры, на «боршч», «печаную курку», «кампот» — і жонка, як і лічыльная машына, рыхтуе заказаны абед.

Хочаш да кумы ў госці схадзіць, уключаеш жонцы «сон», і яна паслухмяна заплюшчыць вочы. Можна на цэлы тыдзень паехаць з хаты і за жонку не баяцца, бо кожная такая жонка спецыяльны ключ мае. Ключык павернеш, вымеш і ніхто другі, хоць бы спух, нічога не скарыстае.

А самае асноўнае, такой жонкі ні карміць, ні адзяваць не трэба. Раз чалавек выкіне грошы — купляючы жонку ў растэрміноўку, а пасля чыстая эканомія атрымоўваецца. Са свядомым мацярынствам таксама бяды няма. Паставіш рэгулятар на напіс «без дзяцей» і святая справа.

Паводле старога спосабу ў многіх замест жаданых сыноў, дочкі родзяцца і наадварот. У пазітроннай жонкі хлопчыкі з правага боку, а дзяўчынкі з левага. Даволі лічбу паставіць і ўсё ў парадку.

Калі чалавек любіць вострыя выбухі пачуццяў, настаўляе рэгулятар на «рэўнасць», а сам садзіцца на лаўку. Жонка па хаце блытаецца, провады ў яе шыпяць, гучнагаварыцель гучыш, ззаду іскры сыплюцца — адным словам, гукавых і аптычных эфектаў больш, чым у жывой жонкі. Пасля такой сцэны пазітронная жонка за сэрца не трымаецца, да суседзяў на скаргу не бяжыць і помсты не выдумляе. Ад такой жонкі і войкання не пачуеш у хаце: зубы ў яе не баляць, паясніцу не ломіць, «раматус» не мучыць і з доктарам не трэба знаёміцца.

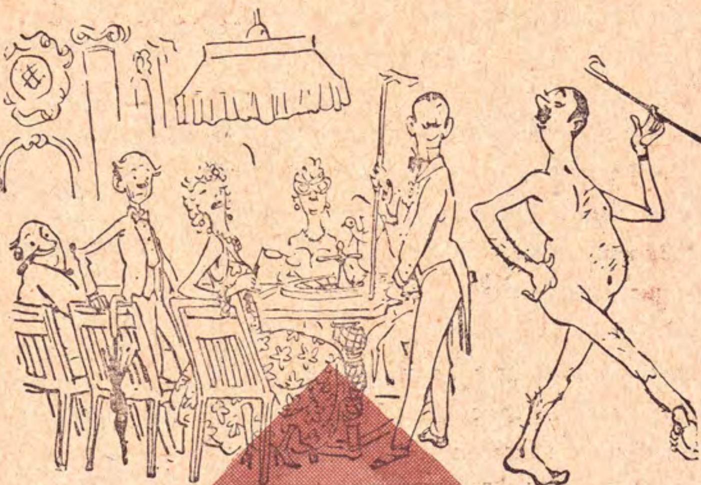
Адно толькі дрэнна, людзі дарагія, пакуль што не вядома, дзе такую жонку дастаць можна.

Дзядзька Лявон

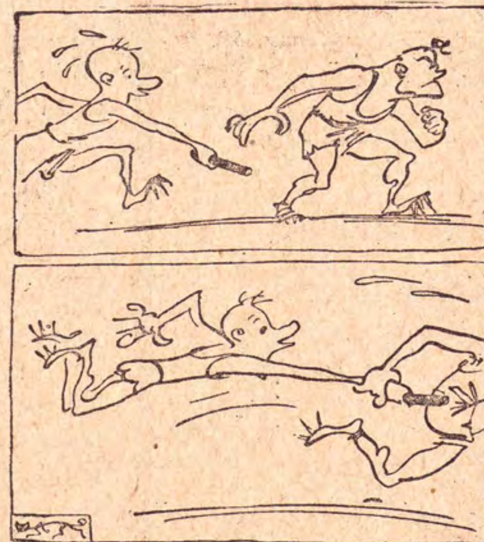

Цягнік выйшаў з тунеля. Паляванне на вінаўніка.

Галоўнай крыніцай дахода княства Манака з'яўляецца ігральны дом у Монтэ-Карло.

— Прабачце, панове, я больш не граю.

ГУМАРЭСКІ

ГОДЗЕ

На кватэры ў адной жанчыны пасяліўся салдат. Салдат меў быць у вёсцы цэлы дзень, і жанчына, адыходзячы ў поле, падрыхтавала яму абед і кажа:

— На абед у печы стаіць боршч і каша, ну і годзе (што азначала: больш няма нічога), — і пайшла ў поле. Салдат дастаў з печы боршч, з'еў яго, потым з'еў кашу і пачаў шукаць гэтага «годзе». Знайшоў печаную гусь і з'еў яе. Вечарам вяртаецца жанчына і пытае:

— Ну, як салдат, еў абед?

— А дзякую, дзякую, наеўся ўдоваль. Добры быў боршч і каша, а ўжо найлепшае было гэтае «годзе».

Заглядае жанчына ў печ, а гусі няма.

М. К.

ПАНУ НАВУКА

Было гэта за цара. У адной вёсцы жыў бедны Янка, які дагадзіўся з царом за кусок хлеба выбіць усіх мух. Цар даў яму дазвол, на якім было напісана, што Янка можа біць мухі, дзе хоча.

Калі ў царскім палацы Янка выбіў усіх мух, ён пайшоў у карчму. Там не было мух, толькі сядзелі лысыя паны. Раптам Янка ўбачыў адну муху. Узяў у рукі палена і ходзіць за ёю. Калі муха села на лысіне пана з яго вёскі, Янка ўрэзаў паленам па панскай лысіне. Пан зваліўся. Янку схапілі і прывялі да цара.

— Гэты мужык забіў пана, — кажуць.

— Я не пана біў, толькі муху, якая акурат сядзела на яго галаве, — адказаў Янка і выцягнуў з-за пазухі царскі дазвол. І яго адпусцілі.

Павал Казберук
Боўтрыкі

